FR· RANCHINI

REGIS CONSILIARII MEDICI

CONSVLTISSIMI, CELEBERRIMÆQVE Monspeliensis Vniuersitatis Professoris acutissimi,& Cancellarij Amplissimi,

PRÆLECTIONVM MONSPELIENSIVM TOMVS PRIMVS.

IN QVO CONTINENTVR,

COMMENTARIVS IN HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM,*cum* IS. CASAVBONI *Notis.*

PATHOLOGIA VNIVERSALIS Absoluta,cum Controuersijs in vtramq; partem agitatis & decisis.

TRACTATVS DE CRISIBVS,cum Quæstionum itidem circa eam materiam motarum,enodatione.

,

Omnia Diuinâ planè Methodo scripta, & in gratiam φιλιατρῶν publici Iuris facta,

CVRA ET STVDIO

HENRICI GRASSI L. H. G. Med.Bac. & Vniuersitatis Consiliarij.

MONSPELII,

Ex Typographia IOANNIS GILETI.

Cum priuilegio Regis.

M. DCXVIII.

VIRO VERE' VIRO,

D. D. FR. RANCHINO,

REGIS CONSILIARIO-MEDICO CONSVLTISSIMO, VNIVERSITATIS Monspeliensis Professori acutissimo, Cancellario Amplissimo, Iudici integerrimo, eiusdemq; Restauratori Munificentissimo, & Conseruatori Beneficentissimo, Præceptori suo colendissimo,

HENRICVS GRASSVS, L. H.G. Med. Bac. & Celeberrimæ Uniuersitatis Consiliarius, Discipulus obsequentissimus, S.

ANGERONA Dea tantũ colebatur antiquitùs, vt apud Eleusinios capitale fuerit ex Mysterijs quicquam propalasse. O rectam Legem, si vetet ea quæ turpia sunt, linguæ fluxu quodam, effrænique impetu, pari

prorſus ac ea quæ pulchra, proferri audaciâ. Iniquam verò, ſi gliſcentis Inſcitiæ tædas animet, aut Virtutis aliquod, currentis Sortis axem, ſufflamen Sciendi cupidis inuideat. Sunt equidem, vt vulgò dici conſueuit, quędã committenda, quædam celanda, ἀλλὰ τὸ μὲ φᾶσθαι, τὸ δ' γ' ἂν κεκρύμμένον ἔιναι. Verùm vt conniuiſſe, multumq; obſorduiſſe, noxium eſt, ita quoq; nimis obmutuiſſe, pernicioſum: Cum omnia etiam in vulgus efferri conducibile ſit, alia tamen ad correctionem, ad æmulationem verò alia. Sanè ſi verum eſt, vti perhibent curioſi rerũ inueſtigatores, in Monte Rhodi Inſulæ Atabyro, oues æneas fuiſſe, quæ balarent, quoties ibi quippiam fieret iniqui: Cur vtiq; diſparili tamẽ, paribq; quodammodo ratione, hoc in MONTE PELIO, tot apollinũ oraculis inclutо nõ reperietur, qui ſaltim eorũ partẽ, quæ Cedro digna ſunt, adamãtinaq; merẽtur ſignari voce, publicè doctorũ hominũ in manus conſpectumq; det? Ego certè, SVBTILISSIME RANCHINE, PRÆCEPTOR COLENDISSIME, tui quantillus admirator, ea munia capeſſens, operum tuorum latebras pando, ne poſteritatis obliuione extinguantur: ſed ab æui tacitè ſe voluentis edaci dente libera quoquouerſum ad publicã vtilitatem, reſtibili ſeſe fo-

cunditate propagent. Hoc nitori tuæ Subtilitatis debetur; hoc efflictim vniuersa φιλιατρῶν turba, tibi tantoperè deuincta, desiderabat; Ad hoc itidem ea, quâ te colo obseruantia, me iugiter extimulauit, Nec ab instituto dimouit, aut posthac absterrebit vnquam κακομηχάνων κακοήθεια, qui sub Momi lucernâ carpentes acriter aliena, contemptim omnia pari turbine propellunt; & locos, personasque fastidiẽtes, toruoq; liuoris ocello despicientes, sibi solis tantum placent, reliquos perpetim minacibus, brutis tamen fulminibus, impetentes. His debetur Boia Catastæ, aut minimùm, si qua miseratio subest, decernendus obiurgator, cui illi, sicut Æsopica Vipera limæ, allidentes, sese non rutilo, quo carent, sed liuido sanguine, taboque fluente, cruentent. Sic toties arcessita veniet illa dies, quæ strepidulis his anseribus, ad rauim tamen obstrigillantibus, silentium piscis, & quidẽ pingui mẽsurâ ponet.

Interim ego, Præceptor colendissime, morem Ægyptiorum sequutus, qui Mercurio libros dicabãt, à quo omnia putarent inuenta, hunc librum Amplitudini tuæ consecratum, & inauguratum esse volui, quia Facundiâ, Inuentione, & Solidâ Subtilitate verè Mercurius es, & quia tuus est. Sic bilanx in eam vergit

partem, vnde plus accepit, & Cœlestis ille Solsequij flos, ad beneficum Planetam indesinenter sese coniugali quodam œstro conuertit. Hos igitur fœtus tuos, peregrè quidem à me Discipulo tuo, accitos, ad te verò, iam reduces, inoffenso, rectoque calle gradientes, liberaliter admitte; illisque oculum oggeras, vt siquid paterni splendoris amiserint, exigas ad obrussam. Quamuis enim in his, vt quondam in Apellea Venere, quæ tantoperè inchoata protinus oculos tenuit, frustra summa desideretur manus; perfectiora tamen ea sunt, quæ statim ab Authore, quàm quæ per aliquot annorum vices, ab ipso licet fideliter excepta, aliundè prodeũt. Neq; patiaris, obsecro, diutiùs orbari Medicam turbam reliquis tuis, quas premis, lucubrationibus, cuiusmodi sunt absolutissimi COMMENTARII IN MESVÆI THEOREMATA, & in eundem DE SIMPLICIBVS MEDICAMENTIS: Breuis itidem, sed tamen prorsus amussitatus ille TRACTATVS DE MINERALIBVS: QVÆSTIONES quoque PHARMACEVTICÆ: LIBER DE VENENIS, & ARCHIMEDEA ILLA PROBLEMATA, in quib' Subtilitatis Doctrinæq; splendor summus, & Lynceus planè animus, qui te facit æqualem Phœbo, mirum in modum elucescit.

ΓΗΡΟΚΟΜΙΚΗ similiter, in quâ tam accuratè, cumulateq; DE SENVM CONSERVATIONE ET SENILIVM MORBORVM CVRATIONE verba facis, vt om̄nia videātur Apolline digna, digna etiam Ioue; nam arcana pandis, quibus vitæ ſtamina prolongans, Hercule potentior, qui Tricorporem tantùm Geryonem vicit, toties Parcarū trigam debellaſti; dū Heros inuictiſſimus, Dux Mōtmorancius, Franciæ Cōneſtabilis, alijq; multi tuâ fidâ operâ, luſtris tot irriſêre Charontem. Nec etiā inuideas librum DE MORBIS PVERILIBVS, & acutum, argutumq; Tractatum DE VIRGINVM AFFECTIBVS, vt quam Senectus iam ſenſit, eandem ætas alia, & ſexus omnis, gratiam habeat, tibiq; pari beneficio deuinciatur. Prodeat ſimul APOLLINARIS CORONA, quam vndecim illi viri, Phœbi Myſtæ Clariſſimi duarum hîc vacantium profeſſionum Competitores, vndecim dodecades Medicorum problematum enodantes, argumentando, reſpondendoq;, infinitis oraculis, quæ manu tuâ propriâ, ex ipſorum ore fideliter adnotata ſunt, varicoloribus tanquam floſculis texuerunt. Hæc & alia tua opera tam vtilia, in tenebris amplius, oro, ne latitent: ſed breui mittantur in lucem, cùm ijs tota Philiatrων cohors minus carere

queat, quàm Mundus Sole. Erue denique, si placet, ex Instructissimâ tuâ Bibliothecâ, MANVSCRIPTAM ILLAM PRACTICAM MEDICAM antiquissimam IOANNIS PISIS ante annos 185. circiter Vniuersitatis huiusce Cancellarij, & ANTONII SAPORTÆ pariter Cancellarij TRACTATVM DE TVMORIBVS CONTRA NATVRAM, ipsiusmet manu scriptũ. Ac perantiquum illum COMMENTARIVM QVATVOR MAGISTRORVM IN ROGERII CHIRVRGIAM. Nec .n. propterea Thesaurus tuus imminuetur, sicuti nec de proprio lumine, lumen alienum accendenti, quicquam proprij luminis decedit. Vetera igitur illustra, longæuitate rubiginata, & ad laudis æmulationem surgenti, adnitentiq; sæculo, manum porrige. Tibi sunt omnia data, nulla negata. Victoriosa-ne illa dextera, tot compositis libris fatigata succumbet? Sibylla certè non cecinit, quæ dum viueret tantùm, sed etiam quæ cum perisset ipsa, prodessent. PAPÆ COLLEGIVM instauratum, constructumque proprijs sumptibus ANATOMICVM THEATRVM, simul & ÆDICVLA, quam paras, beneficentiæ tuæ certissima sunt equidem indicia: sed hæc squallentis æui senio delebuntur, nec ideo Nomen ab obliuionis rubigine stabit exemp-

tum, ni ſicuti Corpori, Animo pariter, Literarum adhuc beneficio, Monumentum condas. Quippe licet inclytus, vt factis, ita quoque ſcriptis iam clareas; ſolent tamen Aromata, quo plus atteruntur, ſenſus afficere magis, quã dum leui tantùm, ac ſuſpenſa quodammodo manu tranſiguntur. Perpes ergo tuum illud augendi, iuuandique Rempublicam Medicam deſiderium non algeſcat; quin potiùs affatim Vtilitatis publicæ bono flaminatum, excitatũq; perennet. Hiſce meis, RANCHINE SVBTILISSIME, PRÆCEPTOR COLENDISSIME, votis annue, quia iuſta ſunt, huncque librum exporrecta fronte, ſicut offertur, comiter excipe, & Me tui ſtudioſiſſimum, vti ſoles, amare perge. Viue longùm & Vale, VNIVERSITATIS COLVMEN ET COI LVMEN. Donet te Deus interminati gaudij munere. Ex Muſæo meo, Monſpelij, eo ipſo die ac Menſe, quo Minerualia quondam Pæceptoribus ſoluebantur. Anno Domini. M. DC. XVIII.

ARTE ET MARTE OPPORTVNIVS.

VIRO

Magnifico, Ampliſſimoque, Domino D.
FRANCISCO RANCHINO,
Vniuerſitatis Monſpel. Cancellario meritiſſimo, eiuſdemq; Reſtauratori munificentiſſimo, Conſeruatori firmiſſimo, & Iudici æquiſſimo. Necnon ingenioſiſſimo, doctiſſimoq; D. HENRICO GRASSO, Vniuerſitatis Conſiliario, eiuſque Alumnorum vtilitatis & priuilegiorum Cuſtodi fideliſſimo, ſubtiliſſimi Domini RANCHINI opera publici juris facienti.

Ne craignez point mes vers, deuãt chacũ paroiſtre
Encor' que ſoyez nuds d'vn requis ornement,
Puis que l'Honneur, l'Amour, *ſont ceux qui vous*
font naiſtre,
Donnant à voſtre autheur le total mouuement.
Ne craignez de chanter pour l'Autheur de ce liure,
Et celuy qui le met ſous ſa faueur au iour,
Puiſſe de tous les deux le renom touſiours viure,
Puis qu'a ce vous oblig' & l'Honneur *&* l'Amour:
Publians que l'Autheur, *de ſon ſiecle la gloire,*
Ne pouuoit rencontrer, pour ſa viue memoire,
Entre tous les Mortels vn plus dign' Inſtrument;

Et chantans que s'il est de tous Doctes le Maistre,
Cettuy-cy l'imitant, le sçaura vn iour estre,
Vous chanterez Honneur *&* Amour *iustement.*

***

Audax in lucem salio, nam qui iubet Author
Nobilis est, nec non Nobile fecit opus.
Audax & merito? nam mirâ qui fauet Actor
Ingenij Arte, Capax Nobilitatis erit.

***

Quæritur Authoris *tanti cur scripta laterent?*
Causa est, abfuerat cui daret illud opus.
Iustum; nam indoctis Doctorum scripta negantur,
Nec meritum immerito manat ab Ore Decus.

***

Hac dat debita Mens, Nec Amor, nam Plura referret
Cum sit summus Amor, summa negare nequit.

Hos posuit humiles versus in honoris debiti circa huius libri Authorem signũ, iuratæq; tanquã Præceptoris sui meritissimi & virtute nobilissimi Obseruantiæ testimonium, Necnon vt Notam si non (vt vellet) insignem satis, verissimã saltem producti Amoris, conseruati & nunquã perituri, quo maximè inter cæteros Amicos amandos & honorandos *D. Henricum Grassum* huius libri in lucem emergentis fautorem prosequitur

B. GVERIN *Aduo. in C. P. P.*

ALIVD EPIGRAMMA.

Aurea Saturni quondam sub sæcla, medenti
Phœbo, par hominum cura, Deumq; fuit.
Tristia jam tandem canæ sub lustra senectæ,
Vix potis in nostros lumina ferre Lares:
Dum medijs antiqua silent Oracula Delphis,
Antraq; Cumææ reddere verba negant,
Diuiso imperio, cœlestia curat Apollo,
Ranchinus *reliquo Sol nouus orbe nitet.*

Humilis alumnus
EL. CHARONVS BERG. M. D.

ALIVD.

Hippocrates *Medicũ sua* Phœbum *Numina jurat,*
Ranchinus *magnum jurat &* Hippocratem.
Grassus Ranchinum : Hippocrati *nam quantus* Apollo *est,*
Grasso Ranchinus *tantus.* VTERQVE DEVS.

IOACH. BONETVS Matisc. Med. Bacc.

ALIVD.

Dum quis Apollineas ambit decerpere baccas
Sumpturus lætâ præmia prima manu.
Ius tibi iuratos sacratam ὑγιείας *ad aram*

Philiatros pura sistere mente datur.
Cur igitur dio Phœbi perculsus honore,
Nunc cupis obstrictam rursus habere fidem?
Philiatri haud Phœbum, Medica aut mysteria iurant,
Sed se euecturos nomen ad Astra tuum.

H. FVRNIVS Blæsensis, Med. Baccal.

ALIVD.

Quid mihi Cecropiæ referunt sua facta Camœnæ,
Quid varia affectus laude Galenus ouat?
Quid Celsum Romana Cohors? quid Gallia iactat
Fernelium? Medici lumina rara chori.
Gloria Ranchini *Cunctos præstringit in Arte*
Iatricâ, huic Phœbi proluit ora latex:
Hippocratis *genius verè est, procul ergo facessant*
Celsus, Fernelius, tuque Galene, vale.

ISAACVS LAVERNIVS Nerac. Med. Baccal.

Aliud ἐγκωμιαστικὸν ἐπίγραμμα.

Dimissam HYGEIÆ *spernebant numina terram,*
Cumq́; suo fuerant Patre recepta Polo,
Nec reditum poterat tentare hæc cui Dea, templum
Nullum, nulla DOMUS *qua frueretur, erat;*
Ipse donec proprijs Ranchinus *sumptibus* Aedes
Construxit, Regis munera digna viri,
Instituitq́; Deæ vatum collegia, *lectis*

Se inter Bissenos præside flaminibus,
Et veneranda sequens Coi præcepta magistri,
Sacratæ Leges *tradidit Iatriæ.*
Hæc vbi de summi prospexit vertice cœli
Phœbus, ait, patrios nunc cole Nata lares
Ranchinoque *locū cede, hoc quid Iustiūs? huic quàm*
Qui dat Templa *solo, reddere* Templa *polo?*

***

Iura dabat quondam populis rex Numa Quirini
Quæ sibi donarat numen Iphigeniæ,
Dumque aperit prudens accepta oracula Legum
Partitur geminum Numinis ipse decus.
Sic tu Grasse *facis sacramenta hæc sacra recludens*
Ranchinus *Medico quæ dedit ex tripode:*
Namque vtriusque labor cum sit par, sic Decus, vnde
Gloria quanta sua est, Gloria tanta tua est.

GVILLELMVS GALTERIVS sanct-
Affricanus Vabrensis Med. Baccal.

ΕΙΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΚΥΡΙΟΥ ΡΑΝΧΙΝΟΥ
Εἰς ἄκρον τῆς ἰατρικῆς, καὶ ἁπασῶν διδασκαλίων
ἐληλακότος ἔπος χαριστικόν.

Ἔλδεαι ὅς σοφίης γνῶναι δαιδάλματα πολλὰ
Πρόφρων τὴν ἤ βίβλον πρόσλαβε χερσὶν ἑαῖς.
Εἰ πρότερον τ᾽ ἀκίχητα φρονεῖν, ἄῤῥητα νοῆσαι.
Τόνδε, ποθεῖς, δέλτον πρόσλαβε χερσὶν ἑαῖς.

Ἀνδάνει Ἱπποκράτου φωτισθεὶς ἱερὸς ὅρκος
Δεῦτ᾽ ἄρα, γράμμα παρὸν, πρόσλαβε χερσὶν ἑαῖς.
Εὐλογίην φιλέεις, ἤδ᾽ ἰατρὸν ἔξοχον ἄλλων
Εἶναι; Ῥαγχίνου πρόσλαβε γράμμα νόῳ.

Ταῦτα προσέθηκεν Ἰωάννης ὁ Γαῖος φιλίατρος
ἀενναοῦ τιμῆς καὶ ὑπηρεσίας χάριν.

***

Εἰς ὑπομνήματα ἰατρικὰ Κυρίου Ῥαγχίνου, καὶ ταῦτ᾽
ἐκδίδοντα Κύριον Γράσσον.

Ῥέζει πλεῖστα γόνους πλάσσων, μείζω δὲ δέδωκως
Η βίον, ἢ λαμπρὸν τοῖσι γόνοισι φάος;
Ταῦτα δὲ Ῥάγχινος τέλεσας συγγράμματ᾽ ἔπραξε
Πλεῖστα, σὺ νῦν πλέω Γράσσ᾽ ἄρα φῶτε δίδους.

EIVSDEM ὀγδοάστιχον.

Eia age Pieridum dulcißime alumne Sororum,
Insere flammifero iam tua signa polo:
Gloria Ranchini *nam te super æthera notum*
Efficit, vt columen, Castalidumque decus.
Eruis è tenebris saturatas puluere chartas
Atque iubes nitidum Solis adire iubar:
Ergo Ranchinus *dum viuet* Grassus *in illo*
Viuet, in æternum, nec morietur opus.

I. GAIVS Bearnensis, φιλίατρος.

A MONSIEVR GRAS, CONTRE L'ENVIEVX ZOILE.

I. B. D. M.

S'il arriuoit qu'vn iour la monstrueuse Enuie
Abboyât à l'honneur de ton rare sçauoir,
Tu t'en rirois: car quand elle est plus ennemie,
C'est lors qu'ē la vertu paroist plus de pouuoir.

***

En vain contre la Lune abboya le mastin,
Qui pensoit de ses rays tirer vne partie:
Le mesme t'aduiēdra, Boute-feu plein d'Enuie,
Car abboyant ainsi, tu perdras ton Latin.

IN HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM,

Subtilissimi D. Domini

FRANCISCI RANCHINI

Vniuersitatis Monspeliensis Professoris & Cancellarij amplissimi,

COMMENTARIVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΟΥ ΟΡΚΟΣ.

ΟΜΝΥΜΙ Ἀπόλλωνα ἰητρόν, καὶ Ἀσκληπιόν, καὶ Ὑγέιαν, καὶ Πανάκειαν, καὶ Θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἵστορας ποιεύμενος, ἐπιτελέα ποιήσειν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε.

Ἡγήσασθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην, ἴσα γενέτῃσιν ἐμοῖσιν, καὶ βίου κοινώσασθαι, καὶ χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι, καὶ γένος τὸ ἐξ ἑωυτέου, ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρίνειν ἄρρεσι, καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, ἢν χρηΐζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς.

Παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος, καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος, μετάδοσιν ποιήσασθαι υἱοῖσί τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος, καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε, καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ, ἄλλῳ δὲ οὐδενί.

Διαιτήμασί τε χρήσομαι, ἐπ' ὠφελέιῃ καμνόντων

HIPPOCRATIS COI IVSIVRANDVM.

PER APOLLINEM MEDICVM, & ÆSCVLAPIVM, *Hygæamque & Panaceam iureiurando affirmo, & Deos Deasque omnes testor, me, quantùm viribus & iudicio valuero, quod nunc Iuro, & ex scripto spondeo, planè obseruaturum.*

Præceptorem quidem, qui me hanc Artem edocuit, Parentum loco habiturum, eiq; cùm ad victum, tum etiam ad vsum necessaria, grato animo communicaturũ, & suppeditaturum. Eiusque posteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eosque si hanc Artem ediscere volent, absq; mercede & syngrapha edocturum.

Præceptionum quoque & auditionum, totiusque reliquæ disciplinæ, cùm meos, & eius qui me edocuit liberos tum discipulos, qui Medico Iureiurando nomen fidemque dederint participes facturum, aliorum præterea neminem.

Victus quoque rationem quantùm facultate, & iu-

κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν, ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν.

Οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς, θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε.

Ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω, ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν, καὶ τέχνην τὴν ἐμήν.

Οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε.

Εἰς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης, καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων, καὶ ἀνδρῴων, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων.

Ἃ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκλαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄῤῥητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα.

Ὅρκον μὲν οὖν τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι καὶ μὴ ξυγχέοντι, εἴη ἐπαύρασθαι, καὶ βίου καὶ τέχνης, δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον, παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι, τ' ἀναντία τουτέων.

dicio consequi potero, ægris vtilem me præscripturum, eosque ab omni noxia, & iniuria vindicaturum.

Neque cuiusquam precibus adductus alicui medicamentum lethale propinabo, neque huius rei author ero.

Neq; simili ratione mulieri pessum subdititiũ ad fœtum corrumpendũ exhibebo: sed castã, & ab õmni scelere puram, tum Vitam, tum Artem meam perpetuò præstabo.

Neque verò Calculo laborantes secabo, sed magistris eius Artis peritis id muneris concedam.

In quamcunq; autem domum ingressus fuero, ad ægrotantium salutem ingrediar, omnem iniuriæ inferendæ, & corruptelæ suspicionem procul fugiens, tum vel maximè rerum Venerearum cupiditatem, erga mulieres iuxtà ac viros tum ingenuos tum seruos.

Quæ verò inter curandum, aut etiam Medicinam minimè faciens, in communi hominum vita vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana esse ratus, silebo.

Hoc igitur Iusiurandum si religiosè obseruaro, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum summa apud omnes existimatione perpetuò vitam felicem degere, & Artis vberrimum fructum percipere. Quod si illud violauero, & peierauero, contraria mihi contingant.

PRÆFATIO.

MIRABITVR *fortaßis aliquis vestrûm* (STVDIOSI AVDITORES) *quod iam, dum in ardentißimis Aestatis feruoribus Musæ silentes, Cereri & Baccho indulgere videntur; dum reliqui Æsculapij Mystæ & Sacerdotes, peracto studiorum annuo curriculo, in hoc augustißimo Apollinis Templo quiescentes, iucundißimo festorũ otio fruũtur; solus ego Aestatis ardore inflammatus, Cicadarum more, quæ non nisi in flagranti æstu canũt, audeam canere, vosque præteritorum laborum, & studiorum frequentia fatigatos à molli & placido otio reuocare, non erubescam. Verùm audiant, qui talia audent, & faueant tum studijs, tum desiderijs meis: atque sciant me eo semper genio, & ingenio fuisse, vt malim aliquid agere & docere, quàm in otij & silentij castris feriari & delitescere. Absentiæ otiũ, præsenti negotio compensare, non solum iustũ,*

ſed etiã vtile duxi. Quinimò fas eſſe exiſtimaui in hoc Apollinis Muſæo Muſis operari, præſertim feriatos à cæteris rebus & à vitæ victúſque curis vacuos. Intermißio ſtudiorum potius voluntaria, quã neceſſaria eſt, cùm ſemper bene agere liceat. Miles igitur caſtra, aut prælia loquatur, ruſticus agros & ſegetes: hæc mea caſtra ſunt, hic ager quem colo: hic continua, & gloriæ, & doctrinæ ſeges, cuius fructus ſemper ſtudioſis metere per me licebit. Ne tamẽ lectionum importunitate, vna cũ temporis ardore patientiâ veſtrâ abuti videar: Apollinis cõſtitutiones in Iureiurãdo Hipp. cõtentas, matutinis tantùm horis, quòd Muſis magis fauere videantur, explicabo, Ariſtotelis exemplo impulſus, qui matutinâ deambulatione auditoribus ſecretiores & grauiores doctrinas exponere ſolebat, veſpertinâ leuiores. Agedum igitur, rumpamus moras, atque ab otij & ſilentij caſtris egrediamur. QVOD FELIX, FAVSTVMQVE SIT; *Adeſte animis, qui adeſtis corporibus: Et ad ea, quæ ad Iuriſiurandi Hippocratici illuſtrationem dicturi ſumus, diligenter ſi placet attendite.*

DE ORDINE istius commentarij.

VT ordo est Anima Naturæ, in illius operibus: sic idem Natura Doctrinæ in scientijs meritò dici debet. Tanta siquidem est illius necessitas, atque præstantia, tum in rerum naturâ, tum in doctrinâ scientiarum, vt Entia non ordinata, non Entia appellarit Plato. Omnia quæ naturâ consistunt, quodam ordine disponuntur, 8. Physic. Sic in Sciẽtijs Doctrina Naturam imitatur. Cognoscibilium multitudo ordinis necessitatem parit, idque ad memoriæ & intelligẽtiæ facilitatem: quæ enim ordine se habent, innato symbolo sese respiciunt: Et cum in symbolum habentibus facilis sit transitus, hinc fit vt memoria humana facilius transeat ab vno in alterũ, ordinis ministerio. Omnia igitur cum ordine meditari & perficere debet sapiẽs. Quare ne in elucidatione Iurisiurãdi Hipp. temerè vagari videamur, ordini cuidam insistendum erit. Libri itaque titulum in quo subiectum continetur

netur examinabimus primùm, deinde librum in duas partes diuidemus; Tertiò ſingula, quæ in ſingulis partibus continebuntur, accuratè illuſtrabimus. In libri facie quæ titulum præ ſe fert, duo ſeſe offerunt explicanda, Authoris celebritas, & Iuriſiurandi natura atque neceſſitas in Medicinâ ediſcendâ, edocendâ & exercendâ. Agamus itaque primò,

De Hippocrate.

DAMOXENVS Poëta Comicus cùm de Co inſula ita loquitur, θεὺς γὸ φαίνεται ἡ νῆσος φέρειν, videtur homines Coos, Deos appellare, qui virtute ſuà cœlum ſibi aperuerunt: ſic propter Bacchum & Herculem dictæ olim Thebæ θεὺς φέρειν. Claudij tẽpore immunitas Cois data fuit, & inſula Cos tanquam ſacra, & Dei miniſtra culta, tum quòd Argiui cum Latonæ parente fuiſſent vetuſtiſſimi inſulæ cultores; tum quòd aduentu Æſculapij, Ars Medendi illata, & inter poſteros poſtea maximè celebris fuerit, vt teſtatur Corn. Tacit. lib. 12. Annal. Con etiã inſulã magnos aliquot tuliſſe viros, teſtatur hiſtoria; Natus ibi Ptolomæus Philadelphus,

immortali memoria princeps digniſſimus, Xenophon Socraticus, de quo Laertius ex eadem inſula ortus, aliique celebres viri : Cous etiam Hippocrates noſter, qui vir ſi quis vnquam mortalium, veteri dicto fidem fecit, HOMO HOMINI DEVS. Antiquitas ἱερώτατον diuinum virum appellabat, quòd non arte, atque induſtria homines ſanaret ſed fauore numinis. Galenus Hippocratis verba tanquam Dei voces veneratur 1. de vſu part. c. 9. Paſſim alibi omnium Philoſophorum parentem, Medicorum omnium primum, omnium bonorum authorem, optimarum diſciplinarum ducem, virum admirabilem appellat, & lib. de opt. ſecta, Æſculapij gloriam adeptum fuiſſe teſtatur. Tanta olim erat diuini iſtius authoris celebritas, vt ob auguſtas & eximias animi dotes, & quod Græcos à peſtilentiæ ſæuitia liberaſſet, ab Athenienſibus publicis honoribus atque muneribus fuerit cohoneſtatus, & in Deorum tandem numerum poſt funera allectus. Solus hic noſter Hippoc. de ignorantia triumphauit, ideoque ab Ariſtotele VERITATIS ET SCIENTIÆ PHILOSOPHVS appellatur, ~~ideoque~~ ei non vt teſti, ſed vt demõſtratori fidendum eſſe Gal. affirmauit. Pium erat olim in Hippocratis verba iurare, cum

sua fretus μεγαλοψυχίᾳ nec fallere, nec falli vnquam potuerit. Tanti viri diuinitatem illius monumenta testantur; quæ ac si à Diuino promanassent ore ab omnibus Medicis & Philosophis celebrantur. Nihil temerè aut perperam scripsit, sed omnia cum breuitate, grauitate & veritate. Quot syllabæ tot verba, quot verba, tot oracula. Solus ille Medicinam nostram non tantùm oppressam, sed ferè suppressam, quasi rediuiuam excoluit, illustrauit, & in Artem redegit. Offeramus ei thura tanquam tutelari Medicinæ Deo, & gallum tanquam nouo Æsculapio sacrificemus: Eique iam in Iurisiurandi declaratione & obseruatione, nomen & fidem dare non vereamur.

De Iurisjurandi Hippocratici vtilitate, & necessitate, in Medicinâ ediscendâ, edocendâ, & exercendâ.

QVEMADMODVM olim (Polybio teste) Tribuni militum, conscriptos milites congregabant, Et Sacramento adigebant, obtemperaturos se Imperatoribus iuxta vires, neque signa deserturos, aut ali-

quid aduersus populum acturos: iuratos centuriabant, recusantes verò, aut detrectantes, bonis & fama tanquam proditores libertatis mulctabant. Sic iam Hippocrates noster tanquam Tribunus Medicorum vel potius vt Apollinis & Æsculapij legatus conscriptos Studiosos, Iureiurando Medico nomen & fidem dare compellit. Iurat ipse primus se præceptores vt duces & parentes habiturum, Medicinæ præcepta & mysteria fideliter edocturum ægros ab omni iniuria vindicaturum, morbos oppugnaturum, & tum vitam tum ætatem ab omni scelere puram conseruaturum: iuratos deinde ad militiam Medicam admittit: Iusiurandum religiosè obseruantibus omnia fausta, omnia prospera exoptat; transgredientibus contraria deprecatur. Laudat Gregorius Nazianzenus in oratione Cæsarij fratris, Hippocratis institutum, & adiuratorem appellat. D. Hieronymus Epist. 2. lib. de vita cleric. circa finem, non solùm probat Diuini Senis Iusiurandum, sed etiam Clericis Religiosis obseruãdum proponit. Adiurat, inquit Hipp. discipulos suos antequam doceat. Et in verba sua iurare compellit, extorquet sacramento silentium, sermonem, incessum, habitum, moresque præscribit.

Et quia eiuſmodi Iuſiurandum ad Artis ſplendorem facit, ideo in facie operum ſuorum appoſuit Hippoc. ſecundum Erotianum. Auſpicatur, inquit Scribonius Largus medicus non mediocris famæ, Hippocrates opera ſua à Iureiurando, quia æquum erat priuſquàm Artis myſteria explicaret, vt præformaret animos diſcentium ad humanitatem & mores, legeſque componeret in eorum gratiam qui Medicinam profiteri & exercere conſtituiſſent, vt ad Artem ſanctè & integrè exercendam Iuriſiurandi religione tenerentur. Hinc igitur apparet Iuriſiurandi Hippocratici vtilitas atque neceſſitas in Medicinâ ediſcendâ, edocendâ & exercendâ. Verùm vt hæc magis innoteſcant iam inquirendum,

An Hippocratis Juſiurandum ſit iuſtum & legitimum, & an Medici Chriſtiani ad illius obſeruationem teneantur?

QVÆ Iuriſiurandi Hippocratici fidem, veritatem, atque authoritatem euertere videntur hæc ſunt.

Primum eſt, Authoris incertitudo, Doctiſſimus ſiquidem Mercurialis in cenſura librorum Hippocratis, Iuſiurandum quod ſub illius nomine circumfertur, nec ab Hippocrate, nec ab illius diſcipulis conſcriptum fuiſſe teſtatur. Ac proinde prout ſpurium & illegitimum reijciendum eſſe affirmat.

Secundũ eſt Idololatriæ ratio, Omne enim Iuſiurandum impium damnandũ, ſecundum Theologos, cùm non liceat Chriſtianis iurare per falſos Deos: At Hippocrates in hoc ſuo Iureiurando, per Deos Deaſq; omnes iurat, non autem per Deum viuum. inde igitur ſequitur Chriſtianos Medicos ad illius obſeruationem non teneri.

Tertium eſt, Iuriſconſultorum doctrina: Iuſjurandum ſiquidem ſimplex, priuatum & quod ſine authoritate Magiſtratus fit, pro publico haberi non poteſt. Et multò minus ligare poterit poſteritatem: Tale eſt Hipppocratis Iuſiurandum, motu enim proprio aut ab Hippocrate aut ab alio fuit priuatim ſcriptum, ideoque in Academijs nec Studioſis, nec Doctoribus obſeruandum proponetur.

Quartum eſt, Si Hippocrates author eſſet Iuriſiurandi noſtri, meritò accuſandus & damnandus videretur, tanquam violati iuramenti

reus: cum libello de natura pueri, doceat qua ratione honoris gratia liceat abortum prouocare, quod est contra legem quintam.

Nos tamen contrà, Iusiurandum Hippocratis iustum & legitimum esse, atque ad illius obseruationem Medicos Christianos teneri affirmamus. In hoc consentiunt Medici ferè omnes iuxta summorum Patrum authoritatem & Iudicium, Accedit in subsidium Ratio. Cum omnia quæ in hoc Iureiurãdo continentur, sint sanctè, piè, & secũdùm leges, ac bonos mores instituta, & proposita, vt notum est. Priusquam tamen concludamus, duo nobis jacienda erunt fundamenta, ad firmandam & illustrandam Iuramenti Hippocratici authoritatem.

I. Fvndament. Iusiurandum Actio est, seu Affirmatio religiosa, qua Deum aut simpliciter, aut cum aliqua precatione, in testem eorum, quæ dicimus aut promittimus, in Iudicio, Veritate, & Iustitiâ inuocamus. Ex hac definitione apparet duo esse ad Iurisiurandi perfectionem necessaria; Vnum est, Deum inuocare & habere vt testem: In omni siquidem Iureiurando Deum oportet nominare, vt testem tacitè vel expresse, Qui enim olim iurabant, aut qui iurant, per creaturas, per Deum

credendum est eos iurasse tacitè, cùm in illis fulgeat Dei veritas. Sunt enim creaturæ veluti testes & signaturæ Creatoris.

Secūdò; vt Iuramentum sit sanctum & religiosum, debet Primò Verū esse, cū ad Veritatis confirmationem sit institutum, Secundò, Iustū id est, pro rebus æquis & iustis, Tertiò, non temerariū, sed cum iudicio, pro re graui, & ad commodum proximi; quia viuit Deus in veritate, in æquitate & in iudicio.

II. FVNDAMENT. Iusiurandū Hippocr. licet videatur priuatum, tamen pro publico & iudiciali haberi debet, Primò, quia ad Artis splendorē facit, Secundò, quia syngraphâ cōfirmatum, & posteritati commēdatum, Tertiò, quia in commodū Reipublicæ fuit institutum, ad coercēdam scilicet Medicorum negligētiam, & malitiam, & ignorantiam. Illius necessitatem, Legum æquitas demōstrat, perfectionem diuisio, cum iuramenti differētias complectatur: Est siquidem assertoriū, quia affirmat Hippocrates. Est secundò promissorium, quia pollicetur se obseruaturū. Est tertiò execratoriū, quia Deo vltori & vindici sese subijcit, vt olim milites, qui in nomen Imperatoris iurantes, gladios admouebant ceruicibus, diris sese execrationibus deuouentes.

CON-

CONCLVSIO. His iactis fundamentis, Opus est vt Concludamus Hippocratis Iusiurãdum iustum & legitimũ esse, atq; ad illius obseruationem Christianos Medicos teneri. Superest iam vt contrarijs obiectionibus satisfaciamus.

SOLVTIONES. Ad primam, Respondemus cum Suida, & alijs doctissimis Medicis, Iusiurandum, quod sub Hippocratis nomine circũfertur fuisse reuera ab Hippoc. conscriptũ, atq; hac in parte cogimur à Mercurialis iudicio recedere, fallitur siquidem doctissimus ille vir in sua ratiocinatione; agnoscit enim præcepta legalia, traditione potuisse prouenire ab Hippocrate, non tamen librũ esse Hippocratis, quòd à Galeno non citetur: & quãuis non esset Hippocraticus, existimamus nos Hipp. dignũ censeri posse & debere, cũ omnia quæ in eo cõtinentur, sanctè & iustè appareant instituta.

Ad Secundam dicimus, immutari posse adiurationis formulam, cùm non liceat Christianis per falsos Deos iurare nec propterea accusandus Hippocr. cùm per Deos sibi cognitos iurauerit: Tenentur siquidem Christiani, ex Theologorum doctrinâ credere infidelibus, quando iurant per falsos Deos cum pro veris Dijs apud eos habeantur. Quinimò ex Diuo Augustino, minus malum est, iurare per falsos

Deos veraciter, quàm per Deũ verũ fallaciter.

Ad Tertiam patet ſolutio, ex ſecundo fundamento: tenentur enim Medici non-ſolùm iure obedientiæ, ſed etiam formidine pœnæ, ad obſeruationem; licèt non proponatur in Academijs obſeruandum.

Poſtremò, ad Quartæ obiectionis ſatisfactionem, pollicemur, nos in examine Quintæ Legis, Quæſtionẽ, An liceat Medicis φθόρια medicamenta præſcribere copiosè eſſe examinaturos.

Atque hæc in gratiam veritatis ad Iuriſiurandi authoritatem firmandam dicta ſufficiãt.

Diuiſio Iuriſiurandi.

DEMONSTRATA Iuriſiurãdi Hippocr. vtilitate, & neceſſitate, poſtulat iam ordinis & doctrinæ ratio vt ad illius diuiſionem veniamus. Diuidi autem meo quidẽ iudicio poteſt in tres partes: In Adiuratoriam, Legalem, & Execratoriam.

Prima continet adiurationem cum promiſſione: iurat ſiquidem Hippocrates per Deos Deaſq́; omnes, & pollicetur ſe fideliter obſeruaturum ſua ſtatuta.

In ſecundâ, leges ſeu conſtitutiones Medi-

eas proponit quæ octo sunt: Prima est de gratitudine discipulorum, non solùm erga præceptores, sed etiam erga eorum filios: Secunda tractat de officio, & fidelitate præceptorum, erga discipulos iuratos & conscriptos; Tertia docet, quomodo Medici ægris victûs rationē conuenienter præscribere debeant, eosq; ab omni noxiâ & iniuriâ vindicare. Quarta, venenorum vsum & abusum prohibet; cū Medicina Ars sit sanandi non necandi, aut nocēdi: omnib⁹ enim æqualiter se profuturum nulliq; vnquam nociturum pollicetur. Quinta vetat ne φϑόρια seu abortiua & corrumpentia Medicamēta præscribant Medici, sed vt integram & ab omni scelere puram vitam conseruent. Sexta, de secandis Calculo laborātibus tractat, cuius quidem operationis munus, operatoribus & magistris committit. Septima castitatem vitæ & puritatem Medicorum laudat, & omnem inferendæ iniuriæ & corruptelæ suspicionem fugiendam esse declarat. Octaua silentium commendat, Et quomodo quæ inter curandum vel aliter audiuntur & sciuntur, quæ in vulgus efferri non oporteat, silere debeant Medici, docet.

Tertia pars execratoria est: dum inquit Hippocrates, Si Iusiurandum religiosè obserua-

uero, mihi liceat cum ſummo apud omnes honore perpetuo vitam fœlicem degere, & Artis vberrimum fructum percipere: quòd ſi illud violauero, contraria mihi contingant.

Prima pars Iuriſiurandi Hippocratici. Quæ adiurationem & promiſsionem continet.

OMNYMI Ἀπόλλωνα ἰητρόν, καὶ Ἀσκληπιόν, καὶ Ὑγείαν, καὶ Πανάκειαν, καὶ Θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἵστορας ποιεύμενος, ἐπιτελέα ποιήσειν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε.

PER APOLLINEM MEDICVM & ÆSCVLAPIVM, *Hygæamq; ac Panaceam iuro: & Deos Deasque omnes teſtor, me, quantum viribus & Iudicio valuero, quod ex ſcripto ſpondeo, planè obſeruaturum.*

PRÆMISSA jam libri noſtri diuiſione ad explicationem partium conuertenda nunc eſt oratio. Prima pars quæ adjurationem continet ita ſolemnis eſt, vt non-ſolum Medicinæ authores, Apollinem & Æſculapium, & Æſculapij filias Hygæam & Panaceam, ſed etiam Deos Deaſque omnes adiuret, quod fecit Hip-

pocrates, vt posteritas Medicorum propter interiectam Deorum Dearumque authoritatem, de necessitate legum & veritate promissorum non dubitaret.

De Apolline.

IVRAT Imprimis Hippocrates per Apollinem Iouis & Latonæ filium, tanquam per Medicinæ Deum & inuentorem, iuxta Ouidium:

Inuentum Medicina meum est, opisexq́; per orbem
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.

Et Callimachus de Apolline tractans.

Ex illo (inquit) *didicerunt funera primùm*
Differre, & gelidæ vitare pericula mortis.

De Æsculapio.

SECVNDO jurat Hippocrates per Æsculapium, omnium filiorum Apollinis celeberrimum, Chironis in Arte Medicâ discipulum. De Æsculapio ita loquitur Homerus,

Est Medicus prudens cunctis præstantior vnus
Ille viris, cui Pæoniæ sit gentis origo.

Æsculapium celebrauit antiquitas, Templaq́; varia Æsculapio consecrauit, eo quod non-

solum homines sanos conseruaret & ægrotantes à morbis liberaret; moribundos ab Orci faucibus eriperet: sed etiam quod demortuos per Medendi peritiam in vitam reuocaret, vnde à Plutone in jus vocatum apud Iouem fabulantur Poëtæ, quòd suum imperiū exinaniret reuocando animas ab Orco, & ideo fulmine tactum & percussum ferunt.

De Hygiæa.

TERTIO per Hygiæam iurat noster Hippocrates, quam quidem vel vt Æsculapij & Mineruæ filiam vel vt eiusdem vxorem agnoscere licet iuxta Orpheum;

Stirps Phœbi præclara, thori cui splendida consors
Est Hygiæa, grauis morborum pulsor & hostis.

De Panacea.

QVARTO Panaceam inuocat Hippocrates: Plinius cap. 4. lib. 25. & cap. 11. lib. 35. Panaceam agnoscit tanquam Æsculapij filiam, vt & Hygiæam. Alij per Panaceam audiunt Medicamenta Salutaria, solemnia, & vniuersalia, vt Antidota, Theriacam, Mythridatium, iuxta Gal. Panaces enim ipso no-

mine, omnium morborum remedia proponit. Sed iam accuratiùs explicandum est,

Quid per Apollinem, Æsculapium, Hygiæam, & Panaceam audiendum sit.

IAM quia fabulæ (secundùm mythologos) quæ de Diis ab antiquis finguntur ad rerum naturalium considerationem referri possunt, & moraliter varia significant, ideo nunc breuiter explicandum quid per Apollinem, per Æsculapium, per Hygiæam, & per Panaceam audiendum sit. Apollo Solem significat, Æsculapius aërem, Hygiæa sanitatem, Panacea Medicamenta, quæ omnia sese inuicem consequuntur vt postea demonstrabitur. Apollinem imprimis non Deum quendam designare, sed oculum & cor mundi Solem scilicet declarat Cicero, tertio de nat. Deor. Cum enim sit generationis & corruptionis rerum primarius author ex Philosopho, pestis & salutis solus opifex: Cum in Symmetriâ caloris cœlestis vniuersa animantium vita contineatur, cùm plantarum & mineralium vires à Sole influant, cùm illius accessu omnia reuiuis-

cant & floreant, contrà in recessu omnia langueant & contabescant: hinc fit vt meritò Sol tanquam Medicinæ Deus & parens agnosci debeat.

Secundò Æsculapius aërem denotat, cuius quidem puritas & salubritas à Sole dependet, cum & Elementis, & Mixtis prædominetur. Ab aëris autem salubritate, id est, ab Æsculapio, Hygiæa, id est, bona valetudo promanat iuxta Hippocratẽ, QVALIS AER, TALIS SPIRITVS, TALES HVMORES TALE ET VNIVERSVM CORPVS. Quod si Sanitas alteretur tũc ad Panaceam cõfugiendum, id est ad Medicamenta tanquã ad salutares Deorũ manus. Iam igitur siue iuret Hippocrates per Deos Deasque Medicinæ, siue per Solem, per Aërem, per Sanitatem, per Remedia, nihil interest.

Secunda pars Iurisiurandi, quæ Leges & Regulas Apollinares continet.

SECVNDA Iurisiurandi pars, Leges seu Regulas continet, quas Hippocrates in Medicinâ ediscendâ, edocendâ & exercendâ obseruatione dignas & necessarias existimauit.

Multæ

Multæ aliæ (fateor) ſuperaddi poſſent: ſed quia quæ ab Hippocrate proponuntur, Artis noſtræ myſteria præcipua continent, ideo nobis ſufficient.

Prima Lex.

De Diſcipulorũ erga Præceptores obſeruantiâ & gratitudine:

ΗΓΗΣΑΣΤΑΙ μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην, ἴσα γενέτῃσιν ἐμοῖσιν, καὶ βίου κοινώσασθαι, καὶ χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι, καὶ γένος τὸ ἐξ ἑωυτέου, ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρινεῖν ἄῤῥεσι, καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, ἢν χρηΐζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς.

PRÆCEPTOREM *quidem, qui me hanc Artem edocuit, Parentum loco habiturum, eiq; cùm ad victum, tum etiam ad vſum neceſſaria, grato animo communicaturum, & ſuppeditaturum. Eiuſque poſteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eoſque ſi hanc Artem diſcere volent, abſque mercede & ſyngrapha edocturum.*

Primæ Legis Illvstratio.

In hac primâ Lege, lucet Hippocratis pietas & gratitudo non ſolum erga pręceptores, ſed etiã erga præceptorum filios. Præceptorem qui me

hanc Artem edocuit, parentũm loco habiturũ, eiq; cum ad victũ,tum etiam ad vſum neceſſaria grato animo communicaturum ſpondeo. Et meritò ſanè, nulla enim tam inſignis tamque execranda ingratitudo, quàm quæ erga parentes & præceptores exerceri ſolet.

Legis iſtius æquitatem iam ratione & exẽplis illuſtrare placet. Ratione imprimis. Cùm enim nihil ſit in homine, Scientiâ illuſtrius, nihil rerum experientiâ perfectius, vtriuſque ſiquidem gratia homines & à brutis, & ab ignaris diſtinguuntur, ſanè merito honore & muneribus proſequendi, qui Scientiarum arcana & myſteria explicãt. Quinimò cum inter Scientias,ea, quæ ad humanæ ſalutis cõſeruationem inſtituta eſt, cæteris dignitate & neceſſitate præfulgeat, ſanè profeſſores Medici maiorem gloriam, maioráque commoda demereri videntur apud eos quos edocent, quàm aliarum Scientiarum duces & magiſtri, ideo olim annonaria commoda à populo accipiebant Medici, tum ratione publicæ ſalutis, tum maximè quod Medicinam edocerent. Exempla deinde Legis iuſtitiam illuſtrant. Primò damnat antiquitas Neronis impietatem & ingratitudinem erga præceptorem ſuum Senecam. Secundò Periclis negligentiam erga Anaxa-

goram ad extremum ſenium deductum & inediâ vitam finientem. Et Philologi proditionem erga Ciceronem præceptorem in periculis verſantem, in loco ſecreto latitantem tempore Triumviratûs. Contra multorũ illuſtrium virorum gratitudo erga pręceptores laudatur, vt Critonis erga Socratem, qui nunquam aliquid ex his quæ ſunt ad vitam neceſſaria, ipſi deeſſe paſſus eſt. Alexandri etiam qui plus ſe debere Ariſtoteli præceptori quàm Patri ingenuè profitebatur. Necnon Ariſtotelis ipſius, quod Platoni aram in Templo conſtruxerit ſtatuamque conſecrauerit. Addamus, Aurelium Antoninum tanto amore proſequutum eſſe Frõtonem præceptorem ſuũ vt ei ſtatuam à Senatu impetrauerit. Illuſtre habemus etiam gratitudinis exẽplum apud Homerum, Achilles ſiquidem Phœnicẽ præceptorem ab Agamemnone Legatum miſſum adeo honorificè tractauit, vt & ei dimidium Regni detulerit & dimidio honoris ſui frui voluerit. Olim apud Græcos vt obſeruat Athenæus lib 10. diſcipuli Dijs primùm, deinde præceptoribus bene precati libare ſolebant in conuiuijs. Iam igitur tantorum virorum exemplis confirmata remanet Hippocratis lex prima. Sed vt gratitudinis teſtimonium illuſtrius reddat erga præcepto-

res, posteros eorum, vt germanos dilecturum & absque mercede Artem edocturum pollicetur: quia tam augustum tamque insigne est præceptorum erga discipulos beneficium, vt continuam gratiam & beneficientiam erga posteritatem demereatur.

SECVNDA LEX.

De officio Præceptorũ erga Discipulos.

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΗΣ τε καὶ ἀκροήσιος, καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος, μετάδοσιν ποιήσασθαι υἱοῖσι τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος, καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε, καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ, ἄλλῳ δὲ οὐδενί.

PRÆCEPTIONVM *quoque & auditionum, totiusque reliquæ disciplinæ, cùm meos, & eius, qui me edocuit liberos tum discipulos, qui Medico Iureiurando nomen fidemque dederint participes facturum, aliorum præterea neminem.*

SECVNDÆ LEGIS ILLVSTRATIO.

IN hac secundâ Lege proponit Hippocrates præceptorum erga discipulos officium, dum pollicetur se discipulis iuratis & conscriptis, fideliter & diligenter Artis præcepta & mysteria, quæ tum in Theoria, tum in Praxi continentur, explicaturum: non autẽ alijs qui Me-

dico Iurijurando nomen & fidem non dederint; Iuxta Orpheum qui initio Poëmatis sui, prophanos ab intelligentia arcet, *Loquar* (inquit) *quibus fas est, fores claudite prophani omnes.*

Legis istius vtilitatem & necessitatem, eiusdem dissipatio manifestè demonstrat : Nam Medicina, quæ olim inter secretiores magisq; Cabalisticas doctrinas habebatur, nũc plebeia & vulgaris reddita est. Iam quot homines, quot mulieres, tot Medici. Deploranda sanè Artis nostræ conditio cum Medici non solùm sub Chirurgorum & Pharmacopæorum tutelâ, sed etiam sub Muliercularum, Empiricorũ, & Seplasiariorum Imperio viuere cogantur.

Apud Ægyptios olim, Persarum & Chaldæorum Magos & Sacerdotes moris erat, doctrinas nulli ex plebe communicare : sed in arcanis seruare, aut siquid scriptis mandarent, ea ænygmatum & fabularum specie velare, ideoq; Plato postea, ad occultãda scientiarum arcana, ænygmaticè scribẽdum & loquendum esse affirmauit. O vtinam hunc docendi, scribendi loquendiq; morem obseruarẽt Medici, vt religiosè obseruant nunc Chymistæ. Obscuritas scriptis dictisq; inspergenda, sepiarum more, quæ ne videantur à piscatoribus, atramentum aspergũt. Damnandi sanè qui scien-

tiarum, potiſſimumq; Medicinæ myſteria & arcana promulgare ſolent, præſertim ſi fuerint Medici. Olim Hipparchus viuo adhuc Pythagora eius arcana reuelauit, eamq; ob rem à ſchola eiectus eſt in eiúſque locum immobilis columna erecta, quæ eſſet ſilentij ſignum. Quanto magis in Arte noſtrâ ſilentium illud obſeruandum, cum de publicâ ſalute agatur. Iam igitur Hippocratis iuramento admoniti contineamus nos in ſilentij caſtris, nec Mulierculis aut alijs, ſed iuratis & conſcriptis tantùm Artis noſtræ myſteria aperiamus.

TERTIA LEX.

De officio Medicorũ in præſcribendâ victûs ratione.

ΔΙΑΙΤΗΜΑΣΙ τε χρήσομαι, ἐπ᾽ ὠφελέιῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν, ἐπὶ δηλήσει δ᾽ καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν.

VICTVS *quoque rationem, quantum facultate & Iudicio conſequi potero, ægris vtilem me præſcripturũ: eoſq; ab omni noxiâ & iniuriâ vindicaturũ.*

TERTIÆ LEGIS ILLVSTRATIO.

IAM in tertiâ hac Lege, De officio Medicorũ erga ægrotantes tractat Hippocrates, cum

pollicetur ſe vtilem & conuenientem Diætam ægris præſcripturum, eóſque ab omni noxiâ & iniuriâ vindicaturum. Legis iſtius æquitas & neceſſitas non ſolùm ad ægrorum ſalutem referenda, cum præcipua curationis morborum ſpes à conuenienti victûs ratione dependeat, ex Hippocr. & Gal. ſed etiam ad Medicorum dignitatem & integritatem, quo ſanctiùs Medicinam tractent, dũm promittit Hipp. ſe victûs rationem improbam, & pernicioſam euitaturum & ab omni maleficio & improbitate temperaturum.

OBSERVANDVM autem hic Diætæ nomine non audire Hippocratem remediorum ſudorificorum vſum: ſed vel generale rerum ſex non naturalium regimen, vel ſpecialem tantum cibi & potus adminiſtrationem, hęc enim propriè & ſtrictè Diæta appellatur. Atque huius tres conſtituuntur differentiæ à Medicis: Plena ſcilicet, quæ liberaliori viuendi ratione corpora Sanorum conſeruat & adauget: Mediocris quæ paulò reſtrictiori alimentorũ vſu vires tantùm ſuſtinet: Et Tenuis, quæ eaſdem imminuit: atq; huius quatuor ſunt gradus; datur enim ſimpliciter Tenuis Diæta, quæ verbi gratia cremoris Ptiſanæ vſum cõcedit, Secũdò Exquiſita, quæ in parciori quantitate eiuſdem

partē propinat, Tertio Tenuissima, in qua Melicratum datur, ex Gal. & Extrema, in qua abstinentia exacta imperatur.

Porrò Hippocrates j. de victus rat. Diætam omnem in quantitate, qualitate, tempore, & vtendi modo versari demonstrat, idq; non solum pro ratione naturarum, ætatū, regionum, tempestatum anni & consuetudinis, sed etiam pro natura, id est, pro substantia & qualitate Alimentorum. Libro verò de Diæta acutorum, præscribendam esse Diætam in ægris, secundùm morborum naturam; & secundùm varietatem tēporum affirmat: nō enim eadem victûs ratio in acutis, quæ in longis affectibus conuenit: nec eadem in principio acutorum quæ in statu, vt exactissimè declarat Hippocrates 1. Aph. 4. 5. 7. 8. 9. 10. & sequentib.

Vnica nunc superest difficultas explicanda ad istius legis intelligentiam. CVR scilicet Hippocrates de Pharmaciâ & Chyrurgiâ non agat hoc loco, vt de Diætâ, cum illa sese consequantur in praxi Medica?

Ad hanc respondendum est, Primò, tantam esse Diætæ necessitatem in morborū curatione, vt ab ea potissimū pēdere existimarit Hippocr. Cum enim NATVRÆ SINT MORBORVM MEDICATRICES 6. epid. Viriū scilicet ministerio.

Et

Et vires ab alimentis liquidis & ſolidis dependeant. Hinc fit vt Hippocrates Diætam conuenientem ſe præſcripturum polliceatur primariò, non neglectâ tamen Pharmaciâ & Chirurgiâ, quod tacitè exprimere videtur, cùm deinde ægros ſe ab omni iniuria vindicaturum promittit: cùm morbi non niſi Pharmaciæ & Chirurgiæ operâ poſſint oppugnari.

Secundò, dicendum Hippocratem prohibendo in ſequentibus venenata, & malefica medicamenta, ſalutaria tacitè conſulere, cùm ad ea ſit confugiendum in Therapiâ, tanquam ad ſalutares Deorum manus. Tentandam tamen ſemper eſſe curationem per Diætam vult, priuſquàm medicamentis corpora exerceamus, quòd in Curatione benè inſtituta progrediendum ſit ab Alimento ad Medicamentum, & ab hoc ad ferrum, & ad ignem, ſecundùm aph. vlt. lib. 7.

Tertiò reſpondetur. Hippocratem ad coërcendam Medicorum negligentiam, de Diæta potius egiſſe ex profeſſo, quàm de Pharmacia aut Chirurgia, quòd Medici potiùs ſolliciti ſint de præſcribendis remedijs Chirurgicis & Pharmaceuticis, quàm de imperanda victûs ratione. Atque hæc ad Tertiæ Legis explicationem ſufficiant.

QVARTA LEX.

De Venenorum & Venenatorum vsu & abusu.

ΟΥ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς, θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε.

NEQVE *cuiusquam precibus adductus, alicui lethale medicamentum propinabo, neque huius rei author ero.*

QVARTÆ LEGIS ILLVSTRATIO.

TRIA ſunt quæ Legis iſtius æquitatem demonſtrant: Primum eſt finis Artis, Sanitas ſcilicet, cum Medicina ſit ars iuuandi, non autem nocendi, ars ſanandi non necandi. Alterum eſt Medicorum officium, cum ſanitatem conſeruare & morbos, hoſtes humani generis infenſiſſimos profligare debeant, conuenienti victûs ratione & idoneâ Medicamentorum ſalutarium adminiſtratione. Tertium eſt diuina Lex ad ſocietatis humanæ conſeruationem inſtituta, quæ noxā arcet, & homicidium prohibet. Hippocrates igitur noſter, Artis fine, Medicinæ honore, & gloriâ, officio proprio, & naturæ, atque primæ cauſæ reſpectu permotus, iuſtè & merito pollicetur, ſe nunquam cu-

iusquam precibus (addamus nos & muneribus) adductum, Medicamenta lethalia propinaturum: formidine etiam pœnæ motus, se eius rei nunquam authorem futurum promittit, cum diuinis & humanis legibus capite plectantur, qui venena exhibent, præsertim autem si fuerint Medici, vt declarat Plato, lib. 11. de legibus. Per medicamenta autem lethalia audit Hippocrates propriè vera venena, quæ vitæ principijs insidiantur & humanam naturam corrumpunt. Obseruandum autem homines duobus modis nocere posse; Per venena. Primò vulgaria siue naturalia, siue artificialia, & hi venenarij appellantur. Secundò, per veneficia, & hi venefici dicuntur, atque maleficio venefico incantatorio nocere solent. Hippocrates hoc loco de veneficis non agit: sed tantum de venenarijs. Sed iam ad istius legis explicationem & illustrationem exagitanda sequens quæstio,

An liceat Medicis Medicamenta lethalia præscribere & propinare?

GRAVIS sanè maximique momenti est, proposita quæstio, in artis Medicæ pra-

xi: præsertim cum ab illius decisione, non solùm Medicinæ, & Medicorum gloria, vel infamia: sed etiam populi salus dependeat. Iam igitur tum ad Hippocraticæ Legis illustrationem, tum in gratiam veritatis noui aliquid moliendum.

Imprimis Hippocratem nostrũ in promulgatione istius decreti, & Artis Medicæ, & Medicorum libertatem nimis restringere, exempla, experientiæ, & rationes demonstrare & persuadere videntur. Exempla primò, quia olim apud Massilienses, vt refert Valer. Max. libr. 2. cap. 1. Venenum cicutâ temperatum, publicè custodiebatur, quod dabatur eis, qui sexcentis Senatoribus causas exhibebant, propter quas mortem expeterent. Sic etiam olim in Coorum insula senio confecti, mortẽ non expectabant: sed antequam senectutis laboribus & doloribus corriperentur, alij Papauere, alij Cicutâ mortem accersebant, vt refert Heraclides in politijs. Multi epoto veneno voluntariè perierunt, vt Anaxagoras, Demosthenes, & alij quàm plures.

SED IAM videamus, num rationes austeritatem Legis Hippocraticæ infirment: Primò, Si obseruanda esset Lex proposita à Medicis, non liceret eis Medicamenta purgantia præ-

ſcribere, cùm ſecundùm Meſuæum, omnia deleteria qualitate aliqua noceant, & inter ea multa ſint reuera venenata, vt patet de Euphorbio, Scāmonio, Helleboro, Lapide-Lazuli, & cæteris, Ideoq́; optimè ab illo dictum fuit, optimā Medicinā eſſe non vti Medicinâ: tamē hæc omnia quotidie à Medicis præſcribūtur, vt conſtat experientiâ. Deinde Medici ordinariè Opium, Papauer, Arſenicum, Sublimatū, Hydrargyrum præſcribunt, At hæc omnia enumerantur inter medicamēta lethalia. Opium varias ingreditur compoſitiones, vt pilulas de Cynogloſſo, Philoniū, Laudanū, &c. Ex Papauere Syrupus conficitur: Arſenico & Auripigmento vtimur ad ſananda vlcera pulmonum per ſuffitum, ex Galeni cōſilio: Sublimato ad vlcera, Hydrargyro ad Luis Venereæ curationem: Hippocrates ipſe Helleborum præſcribit & Cantharidas. Hinc igitur patet licere Medicis venenata Pharmaca præſcribere. Poſtremò, licet condemnatis venena propinare, non ſolùm ad fugiendam ſupplicij ignominiam ſed etiam ad experienda antidota vt notum eſt. Ergo Lex Hippocratica nimis auſtera videtur.

NOS TAMEN contrà, Theologorum & Iuriſconſultorum Decretis inſiſtentes, & Legis

Hippocraticæ æquitati adhærentes, non licere hominibus voluntariè per aſſumptionem venenorum è vitâ egredi, neque Medicis lethalia medicamenta in hominum perniciem præſcribere & propinare exiſtimamus. Venenarij ſecundùm Iuriſconſultos capite punie͂di ſunt, præſertim ſi Medici fuerint, vt docet Plato, lib. 11. de leg. Ratio eſt, quia illud eſt contra finem Artis, & contra officium Medicorum, vt ſuperius demonſtratum fuit, plus enim eſt, hominem extinguere veneno, quàm tollere gladio, eſt enim proditorium homicidium, cu͂ venenorum interuentu improbi humanæ ſaluti inſidiantur. Sed iam vt iſtius opinionis veritas magis eluceſcat quæda͂ jacienda ſunt fundamenta.

I. FVND. VENENORVM cognitio Medicis admodum neceſſaria eſt: cum diſtinctione tame͂: Tractatio ſiquidem venenorum vel refertur ad naturam eorum vel ad vſum: Quæ ad naturam, vtilis eſt, cum animalium, plantarum, & mineralium Venenatorum hiſtoria ſit iucunda, & neceſſaria, quia cùm à natura creata, vires eorum ſcire & docere, haud inconueniens eſt, ~~cum~~ Siquidem ad Salutem hominis pertineat cognoſcere ea, quæ poſſint caueri. Quæ ad vſum, aliàs ſalutaris, vt poſtea dicetur, aliquã-

do periculoſa & prohibita, (non enim licet in hominum perniciem & ruinam docere rationem componendorũ & exhibendorum Venenorum, aut propinare, & hoc eſt quod vult Gal. lib.2. de antid. cap. 7. dum damnat quoſdam qui edocebãt & ſcriptis tradebant rationem componendorum Venenorum)

II. Fvnd. Venena cum ſint corpora non naturalia, ad ſalutem & ad perniciem administrari poſſunt: non enim aſſentiendum Plinio, dum à natura non ob alium finem producta exiſtimat, niſi vt homines in ærumnis, & inſidijs vndiquaq; conſtituti miſerias cũ morte finire poſſent. Venena ſiquidẽ non ſolum artificibus inſeruiunt, vt pictoribus, tinctoribus, argentarijs, alijſq; ſed etiam in Medicina ad depellendos varios affectus vtilia ſunt, ſic Hydrargyrum ad Luem præſcribitur, ſic ex Gal. 5.meth.cap.6.paſtilli ex Calchanto & Arſenico ad vlcera pulmonis, ſic Cantharides, ſic Opiũ à Medicis cõmuniter præſcribũtur, &c.dummodo cum correctione, & in quantitate conuenienti aut aſſumantur, aut admoueantur. Porro varij ſunt ordines Venenorũ, quædã enim magis, alia minùs infenſa, ſecũdùm naturam ſubſtantiæ, quantitatis & qualitatum ac præparationis modum.

III. FVND. MEDICIS non licet Venena propinare animo nocendi, nec hoſtibus quidem aut flagitioſis hominibus, quia Medicina non fortunâ, neque perſonis homines æſtimat, ſed omnibus æqualiter auxilio ſuo ſuccurſuram pollicetur, nulliq; vnquam nociturã profitetur. Neque etiam condemnatis Venenum dare licet ad euitandam ignominiam & infamiam: quia pœna ſententia irrogata mutari non poteſt ſecundùm Iuriſconſultos: Supplicium enim inſtitutũ eſt ad pœnã & ad exemplum. Licet tamen condemnatis propinare Venena, ad experiẽda antidota cum gratiâ & licentiâ Principum & Superiorum, quia inde duo bona emergunt, Vnum eſt, bonum publicum propter experientiam antidotorũ, alterum eſt, ſalus & vita damnatorum, ſi antidotis. Venena propinata euincantur & ſuperentur.

HIS ITA iactis & ſuppoſitis fundamentis, concludimus non licere Medicis animo nocendi medicamenta lethalia præſcribere; ſupereſt, vt contrarijs exemplis & rationibus ſatisfaciamus.

AD EXEMPLA & hiſtorias reſpond. Cõſuetudines & exempla Barbarorum & Ethnicorũ non eſſe imitanda Chriſtianis, cum fidem

apud

apud nos non habeant: Impium enim est & Barbarum, sibiipsi mortem voluntariè inferre, ferro aut Veneno. Non enim diuina lex, nec natura, quemquam egredi temere patitur è vita: sed qui ita mortem sibi conciliant, vt desperati damnantur.

AD II. RESPOND. Medicamentorum purgantium varios esse ordines, dantur enim benigna, mediocria, & violenta, secundùm Mesuæum: In omnibus, secundùm magis & minus, latet qualitas quædã naturæ infensa: benigna tamen sine vllo periculo propinantur, Alia cum correctione in quantite conuenienti, vt omnis noxa arceatur, Et quãuis nocere videantur, tamen plus iuuant quàm nocere possint, dummodo secundùm Artis præcepta exhibeantur: Et licet eiusmodi medicamenta deleteria censeantur, tamen non vt lethalia præscribuntur, sed vt salutaria per accidens: At Hippocrates, in sua constitutione de medicamẽtis lethalibus, quæ animo nocendi pręscribuntur, agit, non de purgantibus.

AD III. RESPOND. Ea licet naturâ videantur Venenata, tamen ita corriguntur & præparantur, vt nocere non possint, nisi in nimiâ quantitate propinentur.

AD IV. RESPOND. Non licere condem-

natis Venena propinare, ad euitãdam supplicij infamiam: Supplicium siquidem institutum est, non solum ad pœnam, sed etiam ad exemplum.

AD V. RESPOND. Cùm licentiâ & permissione superiorum, posse Medicos, cõdemnatis Venena propinare; quia inde duo bona emergunt, salus condemnatorum, & salutis publicæ commodum, si Antidota Venenorum vim infringere, & Veneno infectos conseruare valeant.

QVINTA LEX.

De abortiuis ad corruptionem fœtus, & de Vita Artisq; Castitate.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω, ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν, καὶ τέχνην τὴν ἐμήν.

NEQVE simili ratione mulieri pessum subditititiũ ad fœtum corrumpendum exhibebo: sed castam & ab omni scelere puram, tum vitam, tum Artem meam perpetuo præstabo.

QVINTÆ LEGIS ILLVSTRATIO.

POLLICETVR in hac quinta Lege Hippocrates noster, nominis authoritate, & hono-

ris integritate motus, se nunquam mulieribus pessum subdititium a d corrumpēdum fœtum, & ad prouocādum abortum exhibiturum, sed puram & integram, tum vitam, tum Artem conseruaturum. LEGIS istius æquitatem tria indicant. Primum est creaturæ innocentis status in vtero: crudele siquidem est facinus, vt loquitur D. Augustinus, tenellum fœtum animatum & viuentem, aut nondum perfectum intra viscera matris extinguere. Alterum, est matris respectus, tum ratione cōscientiæ: horrendum etenim est quando mater genituræ suæ aut effluuium, aut excidium meditatur & molitur: tum ratione periculi, cùm per abortum in vitæ discrimen Medici qui talia audent præcipitent grauidas; abortus siquidem grauiores esse solent, quàm naturales partus, vt docet experientia: præternaturalia enim, quia violenta, naturalibus periculosiora sunt. Per abortum vteri acetabula magis dilacerātur, quàm in maturo partu, idq; cum summa totius corporis concussione, & humorum indicibili agitatione.

Tertiò æquitatem istius Legis non solum Ius diuinum, sed etiam constitutiones Pontificum & Iurisconsultorum, quæ in Iure, tum Canonico, tum Ciuili continentur, satis su-

perq; declarant & cõfirmant. Quicunq; enim vel vt liberè libidinẽ ſuam expleant, vel quia fœtum oderunt, vel ne ſcelus prodatur admiſſum, aut quacunq; de cauſa abortum procurant, ſiue percuſſione, Venenis, Medicamentis, & potionibus, ſiue oneribus & laboribus impoſitis mulieri prægnanti, vt homicidæ puniuntur, & cum illis, quicunque auxilium, conſilium, & conſenſum præbent. Verùm vt iſtius Legis veritas illuſtrior euadat, ſequentes agitandæ ſunt quæſtiones, quarum prima hæc erit,

An liceat Medicis fœtũ corrumpere, & abortum prouocare?

ARDVA & à multis agitata ſeſe jam offert examinanda quæſtio, quæ ſanè ſinu ſuo grauiſſimas difficultates, tum ad generationis humanæ conſeruationem, tum ad Medicinæ honorem & Medicorum integritatem, tum ad hominum mulierumq; vitam & perniciem ſpectantes complectitur. An ſcilicet liceat Medicis fœtum corrumpere, & abortum prouocare? Noſtrum jam eſt omnes opinionum & rationum turbas in hoc latiſſimo diſputa-

tionis campo ordinatim proponere, & quid in tam dubiâ, tamq; difficili controuersiâ, secundum conscientiæ & honoris integritatem, veritatisq; candorem tenendum sit, audacter concludere.

PRIMA opinio eorum est, qui licere Medicis abortum prouocare, tum ratione honoris, ad euitandam infamiam, tum ad fugiendam multitudinem liberorum, tum etiam ad præcauendum mortis periculum, quod grauidis, vel acuto morbo laborantibus imminet, vel ex partu, tum delicatioribus puellis, tum alijs ob ceruicis angustiam, vel tuberculum, vel vteri paruitatem, constanter affirmant. Istius opinionis authores & fautores videntur ex Græcis, Hippocrates, Aristot. Aëtius. ex Arabibus, Auicen. Rhazis, Haliabbas; ex Latinis Priscianus & alij quamplures.

Imprimis Hippocrates noster libello de Natu. pueri, in honoris gratiam licere Medicis genituræ effluuium procurare, affirmare videtur, dum scribit se consuluisse saltatrici, quæ dubitabat vterum ferre, & dedecus timebat, vt conceptum saltando deijceret: cuius historiæ veritatem refert Gal. tum lib. 1. de semine cap. 4. tum libello de fœtuum format. vbi se procurasse abortum, & licere Medicis genitu-

ram deijcere, ad considerandam illius naturam, tacitè fateri videtur.

Aristoteles secundo polit. cap. 9. & 7. de hist. animal. cap. 16. scribit, licere mulieribus ad euitandam multitudinem liberorum, secundum Cretenses, conceptionem impedire & rumpere, quod definitus esse debeat numerus liberorum.

Auicen. fen. 21. libr. 3. tract. 2. cap. 12. palàm & manifestè testatur, abortum aliquando necessarium esse, ad euitandum mortis periculum ex partu, in tenellis & delicatioribus, propter immaturitatem nuptiarum, vt declarat Arist. 7. polit. cap. 16. tum etiam in alijs, ob colli angustiam, vteri paruitatem, & si tuberculum aliquod subsit, in ceruice vteri adnatum post conceptum, vel ante, vnde impendeat pauor, ne in partu pereat mater; præstat enim perdere fœtum quàm matrem, cum illius vita periclitatur: Ideoq; eodem capite, quomodo, & quibus remedijs prouocari possit abortus, liberè demonstrat.

Huic opinioni assentiuntur, Aëtius, Rhazis, Halyabbas, Priscanus, & alij permulti, qui abortum ad salutem grauidarum sæpissimè necessarium esse affirmant. Quemadmodum enim, inquiunt, in nauibus nimio onere de-

pressis, dum graui tempestate iactantur, ex damno habent remedium nautæ, & mercaturas in mare deijciunt: Sic etiam, dum grauidæ mortis periculo iactantur, ob morbi alicuius acuti præsentiam, licet tunc onus grauiditatis deponere, & salutem mercari ex iactura fœtûs.

RATIONES quæ speciosam & adumbratam opinionis istius veritatem illustrare videntur, hæ sunt.

PRIMA. SI NON liceret Medicis prouocare abortum, nec liceret etiam eis purgantia præscribere, aut venam secare in grauidis, acuto morbo laborantibus, cum hæc duo remedia sint abortiua, ex Hipp. aph. 1. lib. 4. 29. lib. 5. & 30. eiusdem. Atqui licet secundùm experientiam, & venam secare & purgare quando necessitas vrget, Ergo, &c.

SECVNDA. INHVMANVM & crudele esset, grauidas non posse liberè ab honoris & vitæ naufragio, per abortum liberare, cum præstet fructum perdere, quàm arborem; & fœtum, quàm matrem, naturâ etiam iudice & suadente.

TERTIA. LIBERVM & licitum est Medicis, mulieres à morbis & à periculo mortis liberare: Atqui grauiditas morbus est, vt sym-

ptomata quæ grauiditatem comitātur demonſtrant, Pica, μαλακία, Palpitatio cordis, difficultas reſpirationis, corporis labor, & languor, &c. Et partus periculoſus & horrendus, ob tormina, hæmorrhagiam conuulſiones, &c. Ergo licebit Medicis abortum prouocare, tum ad arcenda grauiditatis ſymptomata, tum ad euitandum Partûs periculum.

SECVNDA opinio aliorum eſt, qui vt propoſitæ ſententiæ libertatem coërceant, exiſtimant, non licere Medicis fœtum animatum & perfectum corrumpere: ſed tantùm genituram nondum viuentem & animatam, idq; in gratiam grauidarũ, ad honoris & vitæ conſeruationem, & ad euitanda pericula, quæ ex partu laborioſo, & ex acuto morbo imminere poſſunt. Huius opinionis authorem habemus Moſem, canoniſtas, & alios.

PRIMÒ, MOSES diuina Lege ſanciuit, cap. 21. Exodi, ſi quis percuſſerit grauidã, & abortum fecerit, ſi formatus fuerit fœtus, det animam pro anima, ſi nõ animatus, pecuniâ mulctetur. Hinc eliciunt abortum non ſemper vt homicidium puniendum, & ob legitimam cauſam, in principio ante efformatjonem poſſe prouocari.

SECVNDO, Quando fœtus in vtero matris, ani-

animam nondum habet, mulier quæ partum abijcit suum, aut is qui abortum infert, homicidij pœnâ Canonicâ non tenetur, quoniã qui nondum viuit, nec moritur nec occiditur, 32. quæst. decreti, in cap. QVOD VERÒ: Et in decreto, in cap. sicut ex literarum. De homicidio. Monachus cuius operâ mulier partum abegerat, quia fœtus nondum viuebat, irregularis non fuit, & sacris operari non destitit, contrà autem statutum fuisset, si fœtus vixisset.

TERTIÒ, Hippocrates, in honoris gratiam effluuium genituræ per saltationem procurauit, antequã esset viuens & animata, Sic etiam videtur rationi consonum, illud tentari posse in gratiã grauidarum, si immineat periculum vel ex partu, vel ex morbo acuto præsenti præsertim.

QVARTÒ, Ante formationem & animationem fœtûs, si necessitas vrgeat, aut honoris aut vitæ, nullum imminet periculum, aut ex parte matris, ob debilitatem ligamentorum fœtûs, & illius mollitiem: aut ex parte fœtûs, cùm nec viuat, nec sensu donatus sit, sed veluti albumen oui tunica obuolutum referat.

TERTIA opinio, cuius veritati cogimur nos acquiescere, eorum est, qui nullomodo li-

cere Medicis fœtum aut immaturum, & nondum animatum ; & perfectum corrumpere, & perdere, abortumq; prouocare affirmant, secundùm ea, quæ proposita fuerunt in explicatione Legis Hippocraticæ. Iure siquidem diuino & humano, tum canonico, tum ciuili, aut ad mortem, aut ad exitium, aut ad metalla, aut ad mulctam pecuniariam damnantur non solùm ij, qui abortum faciunt, secundùm iudicum arbitrium, & facti conditionem: Sed etiam alij, qui consilium, aut consensum, aut auxilium præbent. Aristot. 7. polit.cap. 16. licèt conceptionem impedire licitum esse, ad liberorum multitudinem euitandam concedat, tamen cum de concepto jam fœtu agitur. Nefas est, inquit, conceptum jam fœtum, & sensum ac vitam possidentem, extinguere : & meritò sanè, quia quod in vtero continetur, animal est, vt docet Gal. libello, An animal sit quod in vtero est, cap. 5. quod probat hac demonstratione. Duæ sunt leges à Legislatoribus latæ, quæ fœtum animal esse declarant. Prima est pœna statuta ei, qui abortum facit: Altera quæ iubet nondum natos (posthumos appellant Iurisconsulti) hæredes posse institui. Horrendum igitur & morte piandum, ius & opera naturæ per abortum violare, & corrum-

pere, dum ſpeciei humanæ propagationi & conſeruationi ſtudet. Verùm vt iſtius opinionis veritas magis elucefcat, ſequentia jacienda ſunt fundamenta.

I. FVND. ABORTVS vel accidentalis eſt, vel voluntarius, Accidẽtalis ſiue fortuitus, de quo Moſes in ſua Lege, eſt quando quis percutiendo aut aliquomodo pulſando grauidam mulierem, inſcienter aut per accidens, ſine odio contra fœtum, ſed tãtum contra matrem abortum facit.

VOLVNTARIVS duplex eſt: Malitioſus vnus, alter Neceſſarius ex ſuppoſitione. Malitioſus ille dicitur, quando vel honoris prætextu, ad euitandam puellarum ignominiam, vel ad liberè explendam libidinem, vel ob pecuniam datam & acceptam, fœtus corrumpitur, vt de Mileſiâ muliere refert Cicero in orat. pro Cluen. quæ propter pecuniã ab hæredibus datam, partum abegit & ejecit, vel denique ad euitandam liberorum multitudinem, cum definitus eſſe debeat eorum numerus, ſecundùm Ariſt. in politicis.

NECESSARIVS autem ex ſuppoſitione ille dicitur à Medicis noſtris, quando ad fugiendum periculũ mortis, quod imminet grauidis, vel ex præſentiâ morbi acuti, vel ex fu-

turo partu, vt dictum fuit, ad abortum procurandum inuitantur.

HAC ſuppoſitâ diſtinctione, dicimus abortum accidentarium, & fortuitum, & morte & pecuniâ mulctari, ex lege diuinâ, à Moſe propoſitâ, ſecundùm fœtûs conditionem & ſtatum; ſi animatus ſit, vt homicidium punitur; ſi nondum formatus, pecuniâ mulctatur.

QVOD autem ad MALITIOSVM ſpectat, exiſtimamus nullomodo licitum eſſe, non enim tolerandum tam inhumanum, tamq; crudele facinus. ſed morte atrociſſima plectendi, qui abortum faciunt: non enim licet ſub honoris reſpectu, luxuriandi anſam dare, aut ad fugiẽdam prolis copiam, naturæ propagationem impedire, Contineant ſeſe potiùs, tum virgines, tum viduæ, tum moniales & mulieres etiam nuptæ, ſi ita abhorreſcant cõceptum, præſtat enim caſtè viuere, quàm in honoris & vitæ ruinam ſeſe præcipitare. Sed jam videamus an neceſſarius abortus licitus etiam ſit.

II. FVND. NECESSARIVS abortus ex ſuppoſitione duplex eſt, Primus quãdo matri mortis periculũ imminet ex morbo acuto, vel ex partu. Primùm ſupponendum, non licere Medicis abortum facere, quando morbo acuto tenẽtur grauidæ mulieres; quia illud eſſet malũ malo

addere, & prægnantem magis magisq; ad exitium præcipitare.

Primò, ex 4. libr. Aph. 31. lethale est, grauidam mulierem morbo acuto corripi: sed mortis periculũ augetur magis per abortum, quia cum per se sit funestus, & calamitosus in sanis mulieribus, vt demonstratum fuit superiùs, secundùm Gal. Comment. 1. in Aph. 1. lib. 4. præsertim cum fœtus grãdis existit, multo magis si grauidam acuto morbo corripi cõtingat. Deinde fœtûs exclusio non est crisis, nec abortus, aut febrem tollere, aut causã morbificam euacuare potest, sed potius morbum augere, & vires resoluere. Neque spes salutis ex menstruorum effluxu expectanda est; natura enim cum de conseruando fœtu semper sit sollicita, per hæmorrhagiam sese exoneraret, si sanguinis copia opprimeretur.

Deinde præsentia fœtûs, remediorum administrationem non impedit, licet enim liberaliorem Venæ sectionem, & vehementiora purgantia contraindicet, tamen moderatam euacuationem tum humorum, tum sanguinis patitur, & alterantia atque roborantia remedia non prohibet. Cũ igitur maius aut ęquale periculum impendeat, ex abortu quàm ex febre acutâ, non video necessitatis Legem.

Adde quòd nulla extāt exēpla, aut apud Hippocratem, aut apud Galen. quæ in grauidis promouēdum esse abortūm, vel ratione morbi acuti, vel ratione alicuius periculi, ex partu demonstrent, licèt grauidarum morbis acutis laborantium historias referant. Si tamen morbus acutus, ex vitio fœtûs, aut vteri dependeat, & morientis fœtûs signis apparentibus, natura abortum moliatur, (difficile enim est secundùm Hipp. & Gal. Quarto Aph. vt mulieres prægnantes morbo acuto correptæ fœtum retineant,) tunc Medici officium est, naturæ motum iuuare in desperatâ fœtûs conseruatione, idq; cum vigilantiâ & dexteritate, ob periculum, quod & matri & fœtui impēdet.

III. FVND. ABORTVS etiam aliquando dicitur necessarius à Medicis nostris, quando imminet periculum ex partu, idq; in tribus casibus, ab Aëtio & ab Auicennâ propositis: Primus est vteri paruitas, Secundus, Matris tenella & debilis dispositio: Tertius, tuberculū ceruicis vteri. Iam nostrum est demonstrare, tum Aëtij, tum Auicen. leuitatem & inconstantiam in operatione tam graui & seriâ.

Vteri paruitas, nullomodo ad perdendum fœtum Medicos inuitare debet, tum quia de ea nullomodo iudicare possunt Medici, cum

nulla habeamus ſigna propria aut communia, cum quia ſi paruitas vteri tanta ſit, vt non poſſit pati extēſionem neceſſariam, ad fœtûs conſeruationem, natura irritata ſeſe exoneraret per abortum.

An verò matris tenella & debilis diſpoſitio Medicos ad abortum prouocare debet? minimè. Retardandæ ſunt immaturæ nuptiæ, quod ſi jam celebratæ ſint & puellæ grauidæ exiſtāt, conuenienti viuendi ratione, & remedijs relaxantibus, ita eas præparare poterunt Medici, vt ſine periculo parere poſſint: Multæ, teſte experientiâ, etiam decimo quarto & decimoquinto anno pariunt, neque eſt quod Auicen. ita reclamet, cum æquale periculum impendeat puellis prægnantibus ex abortu, quàm ex partu naturali.

Tertia ſupereſt cauſa periculi ex partu, tuberculum ſcilicet adnatum ceruici, vel ante conceptum, vel poſt, vel anguſtia colli naturalis: Anguſtia, ſi egreſſum impediat, conceptionem etiam impediet; ſi mediocris exiſtat, & neutrum prohibeat, ſed tantùm partûs difficultatem faciat, relaxantibus corrigēda erit, ſi de ea conquerantur mulieres. Quod ad tuberculum ſpectat, vel ante conceptum aderat, tuncq; ex moleſtiâ & læſione mulier ad quæ-

renda auxilia inuitatur, quorum ministerio auferri poterit; vel post conceptum apparet, & pariter curari potest, quòd si contumax sit, & persistat, & periculum immineat, tunc ante conceptum mulier certior facta, à congressu abstinere debet: Post conceptum, Cæsarea sectio in desperato partu locum habebit, vt & quādo ob fœtûs magnitudinem, & colli vteri angustiam impeditur partus.

CONCLVSIO. His suppositis fundamētis concludimus nunquā licere Medicis, quacunq; de causâ abortum prouocare, & fœtum vel animatum, vel non animatū perdere, Non enim est faciendū malum, vt inde eueniat bonum. Cum enim nec voluntaria pollutio sit licita; sed inter peccata contra naturam recenseatur, vnde illud, VÆ VOBIS, QVI SEMEN EFFVNDITIS SVPER TERRAM. Et cum non liceat conceptionem impedire, aut sterilitatem inferre, vt ex sequenti quæstione manifestum erit, multo minus licebit cōceptum iam factū corrumpere, Neq; est, quòd quis ad inanimationem fœtûs confugiat, aut ad Legem Mosis, Ibi enim de fortuito abortu, non de volūtario agit Moses. Superest iam vt contrariæ opinionis rationibus satisfaciamus.

Quod ad primæ opinionis authoritates & ratio

rationes ſpectat. RESPOND. ad Hipp. libellum de natura pueri, ſpurium & adulterinum eſſe, nec vnquam fuiſſe ab Hippocrate cōſcriptum, ſed à Polybio eius diſcipulo, vt declarat Gal. cap. 1. lib de fœt. formatione: neque enim valet excuſatio, quæ in gratiā Hippocratis à quibuſdam affertur, non abortū procuraſſe, ſed effluxum genituræ: cum vtrumq; prohibitum ſit.

SECVNDÒ, AD Ariſtot. Auicen. & Aëtij authoritates patet ſolutio, ex 1. 2. & 3. fundamento.

TERTIÒ, AD Priſciani comparationes, de nauium iactatione, dicimus, friuolā eſſe comparationem, in naui enim de iacturâ mercaturæ agitur tantùm, hîc autem de corruptione hominis, de homicidio, de animæ & corporis iacturâ.

AD PRIMAM Rationem, RESPOND. purgationem & venæ ſectionem non ſemper prouocare abortum: ſed tantùm quando vel nimium liberaliter, vel non debito tempore vſurpantur, Medicamenta violentiora ſuſpecta eſſe debent, & copioſa ſanguinis extractio, non autem moderata, aut ſectio venæ, aut purgatio, teſte experientiâ: hicque obſeruandum, Medicos in gratiam grauidarum, poſſe liberè ea omnia remedia pręſcribere, quæ

proficere poſſunt, cum reſpectu tamen cõſervationis fœtûs, & ſine animo nocendi, Quod ſi ex accidenti, fœtui noxa inferatur, nullo crimine tenentur Medici, quia ſæpe inter curandum in maximas anguſtias deducuntur.

AD SECVNDAM RESPOND. Non eſſe faciendum malum, vt inde bonum eueniat, vt demonſtratum fuit in fundamentis.

AD TERTIAM RESPOND. grauiditatem non eſſe morbum, ſed affectionem naturalem, licet varia ſymptomata, mulieres grauidas exerceant, nec partum lethalem eſſe, ſed dolorificum & torminoſum.

QVOD ad ſecundæ opinionis authoritates & rationes ſpectat, nullius ſunt momenti. Moſis enim Lex nihil contra noſtram ſententiam facit, quin potius eam firmat magis.

AD Capita decretorum Reſp. Diſtinctionem illam vitioſam eſſe, Cum enim non liceat conceptionem impedire, multò minus licebit conceptionem iam factam rumpere, ideoq; iniuſtum mihi videtur caput illud, in quo Monachos abortus malitioſi reos non damnat ad mortem, & irregulares non facit.

AD rationes patent ſolutiones ex fundamentis.

ERGO non licet Medicis fœtũ corrũpere, & abortum vllomodo prouocare.

QVÆSTIO SECVNDA.

An liceat Medicis conceptionem impedire, & sterilitatem inferre?

PERMVLTI, vt propositæ quæstionis conclusionem effugiant, & illius seueritatem coërceant ac temperẽt, existimant non licere abortum prouocare, licitum tamen esse conceptionem impedire, vel sterilitatem inferre, cum agitur aut de honore puellarum & Monialium, aut de euitando mortis periculo, ex futuro partu, ob causas ab Aëtio & Auicenna superiùs propositas, volunt enim ferendum potiùs ~~periculũ~~ Impedimentum conceptionis, quàm scandalũ, quod ex impragnatione virginibus Monialibus accidit, & quod mulierib⁹ ex partu futuro aliquando impẽdet: atque ita speciosâ honoris, & scandali, atque periculi adũbratione, opinionis istius malitiam & abominationem velare conãtur & demulcere. Doctissimus Mercurialis, cap. 2. lib. 1. de morb. mul. existimat, licere Medicis conceptionem

impedire, non quidē in gratiam honoris, ad vituperia fugienda, & ad explendam libidinē sine scādalo, sed tantum ad euitandū mortis periculum, quod impendet ex futuro partu, ibidemq; docet secūdum veterū Medicorum & Philosophorum doctrinam, tribus modis posse impediri conceptum, ante coitum scilicet, in coitu, & post coitum.

Verùm hac in parte, & sterilis in remedijs, & malitiosus in consilio mihi videtur Mercurialis, atque mulctandus, cum vitæ puritatem non seruet secundùm Hippocratis iusiurandum.

ARISTOTELES 7. lib. polit. cap. 16. conceptionem libere impediri posse, ad fugiendam liberorum multitudinem demonstrat, cum definitus debeat esse numerus prolis.

RATIO huic opinioni fauere videtur, cum impedimentum conceptionis, nec sit homicidium, nec matri, aut parentibus noceat. Contrà autem inhumanum videtur, virgines, aut moniales, in honoris & vitæ ruinam, atq; scandalum præcipitare.

NOS TAMEN contrà, licitum non esse Medicis aut conceptionem impedire, aut sterilitatem inferre existimamus, cùm illud sit non solum contra Theologorum & Iurisconsultorum decreta: sed etiam contra intentum

naturæ, quæ indiuiduorum conſeruationi per ſpeciei propagationem ſtudet. Si aliquis, inquiunt Canoniſtæ, cauſâ explendæ libidinis, vel odij meditatione, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, vt non poſſit generare, aut concipere, vel naſci ſoboles, vt homicida tenetur, *cap. ſi aliquis de homicidio voluntario.* Sic Sixtus V. conſtitutionem edidit, qua morte mulctantur non ſolum qui abortum procurant; ſed etiam qui conceptionem impediunt, & ſterilitatem inferunt, & meritò ſanè, cùm hæc omnia potiùs ad euitandam ſcandali &. honoris turpitudinem & ad explendam libidinem effrænatam, quàm ad fugiendum mortis periculum ex neceſſitate vſurpentur. Ne igitur videamur virginum aut viduarum, aut Monialium, aut aliarum turpitudini & libidini fauere, concludimus ſecundùm rei veritatem, non licere conceptionem impedire, aut ſterilitatem inferre.

ARISTOTELIS Lex ad fugiendam paupertatẽ in familia nõ admittitur à Chriſtianis, ſed tanquã iniuſta & contra naturã data damnatur, quæ autẽ ratione honoris & vitæ conſeruandæ pallio velantur, nullius ſunt momenti, cum conſcientiæ & pœnarum conſideratio ſuperior ſit, vt patet ex præcedenti quæſtione.

SEXTA LEX.

De Calculoſorum ſectione.

OΥ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε.

NEQVE verò *Calculo laborantes ſecabo, ſed magiſtris eius Artis peritis id muneris concedam.*

SEXTÆ LEGIS ILLVSTRATIO.

HIPPOCRATES iurat hoc locò, ſe Calculo laborantes non ſecaturum: ſed magiſtris ſecandi calculi peritis. i. Operatoribus qui eam Artem profitentur, id muneris conceſſurum. Ex quibus apparet tẽpore etiam Hippocratis noſtri operatores fuiſſe, qui varias operationes Chirurgicas exercebant.

Duabus autem de cauſis motus author noſter, ſextam hanc legem propoſuit: Prima eſt, vt calumniã effugeret, ob periculum quod imminet ex ſectione Veſicæ, alibi enim lethalia eſſe vulnera Veſicæ affirmauit, Secunda eſt vt Medicorum dignitatem conſeruaret, turpis enim & indigna manu Medicorũ videtur eiuſmodi operatio, rectè igitur ſe eius rei faciendæ facultatem operatoribus daturum concedit,

vrgente necessitate.

SED dicet aliquis. Cur idem de Cæsareo partu, de Parachentesi, de Vstione in Empyemate, & similibus non iurat? Respondeo, operationes istas proprias esse Chirurgorum: operatores enim de sectione Calculi, de Hernijs, de Cataracta, potiùs sollicitì sunt, quàm de suppositis operationibus, Ideoq; Hippocrates operatoribus eas committit. Sed iam vlterius procedamus & inquiramus,

An liceat Calculo laborantes secare, secundùm Hippocratis consilium?

PERMVLTI Hippocratem censurâ dignum existimant, imò tamquam perniciosi & periculosi consilij authorẽ damnant, dum sectionẽ Vesicæ consulit. Omnia siquidẽ periculosa & lethalia consilia vitanda: sed tale hîc proponitur, quod sic probãt: Periculũ istius operationis & damnum tria testantur: imprimis Hippocratis ipsius authoritas, dum Aph. 18. lib. 6. lethalia esse vulnera Vesicæ pronunciat. Secundò Symptomata, quæ sectionem vesicæ consequuntur, Conuulsio, dolor, inflammatio, Gangræna. Tertio experientia ipsa, quæ permultos perire ex eiusmodi operatione testatur.

Deinde cur Hippocrates ad extremum remedium statim confugit, cum nonnisi desperatis omnibus remedijs tentari debeat? Cur non proponit vsum aliorum remediorum quæ Calculum frangere & dissoluere possunt, cum eorum syluam habeant Medici, priusquam ad calamitosam & horrendam illam operationem confugiant. Atque inde concludunt Hippocratem, tanquam sceleris horrendi conscium, & authorem damnandum esse.

Nos tamen contrà, Hippocratis consilium laudamus, non quidem statim in principio morbi, vt etiam nec mens authoris fuit, sed in desperatâ salute, post irritum aliorum remediorum vsum. Tunc enim temporis dubia salus certâ desperatione est certior, præsertim cum multi euadant, teste ipsâ experientiâ. Temeraria est & perniciosa omnis Medicina, quæ Calculo vesicæ frangendo adhibetur, vt constat ex Hippocrate, quinto Epid. in Historia Larissæ pueri, qui ob acrimoniam diureticorũ perijt. Vanum etiam est consiliũ Prosperi Alpini, quod proponit lib. de medic. Ægypt. posse extrahi Calculum per dilatationem pudendi, illud enim fabulosũ nec verosimile, nisi in mulieribus, ob viarum breuitatem, & in viris quando Calculi minimi sunt. Cum igitur non

possit

possit alio modo aut dissolui, aut extrahi Calculus, quàm per sectionem, meritò consilium Hippocratis laudandum videtur. Quare præparato prius corpore, & debitâ victûs ratione institutâ eiusmodi operatio ab Operatore idoneo & perito secundùm Hippocratis consilium poterit perfici. Quod si quis pereat ex vulnere Vesicæ & sectione, illud accidit vel ob prauam corporis dispositionem, & ob accidētia quæ superueniunt, vel ob lacerationem factam à grandiori Calculo & adhærente: debet enim esse vagus & mediocris. Vulnera Vesicę necessariò non sunt lethalia, prętertim quando sectio fit in parte carnosa; sed per accidens, vt demonstratum fuit à nobis in quæst. 12. sect. 1. lib. 4. & in quæst 13. 2 part. lib. 7. quæst. nostrarum Chirurgicarum.

SEPTIMA LEX.

De Puritate & Castitate Medicorum.

Ἐς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης, καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων, καὶ ἀνδρώων, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων.

IN quamcumque autem domum ingressus fuero, ad ægrotantium salutem ingrediar, omnem iniuriæ inferendæ & corruptelæ suspicionem procul fugiens, tum vel maximè rerum venerearum erga mulieres iuxta & viros, tum ingenuos tum seruos.

SEPTIMÆ LEGIS ILLVSTRATIO.

HIPPOCRATES confirmat in hac Lege, quod in tertia & in quinta proposuerat, vitam scilicet se ab omni scelere puram & castam conseruaturum, & omnem tam animi quàm corporis impuritatem euitaturum, ægrosque ab omni iniuria vindicaturum. Postea verò castitatem Medicis commendat dum eos hortatur ne rerum venerearum cupiditate, aut erga mulieres, quod naturale est, aut erga viros quod abominabile, & contra naturam, trahantur. CASTITATIS necessitatem in Medicis declarat insigne illud quod datur illis qui lauream Apollinarem consequuntur, Zona scilicet, cuius proprium est renes coërcere, & effrænatas lumborum cupiditates temperare, sic Diana illa castitatis Dea Zonam suam semper secum deferebat. Meritò igitur Hippocrates noster vitam ab omni rerum venerearum cupiditate alienam pollicetur, quia impium illud est, quando sub prætextu sanita-

tis, proditoriè, ad pudicitiam lædendam feruntur Medici.

OCTAVA LEX.

De Prudentiâ Medicorum in reuelandis aut occultandis Arcanis.

Α Δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκλαλέεσθαι ἔξω, συγήσομαι, ἄρρητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα.

QVÆ verò inter curandum, aut etiam Medicinam minimè faciens, in omni hominũ vita, vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana esse ratus, silebo.

OCTAVÆ LEGIS ILLVSTRATIO.

IN HAC postremâ cõstitutione Hippocrates Iurisiurandi Leges silentio concludit: Agit enim de taciturnitate Medicorum, non solum prout Medici sunt, sed etiam prout inter homines, societatis & cõmunicationis Iure versantur. Prout Medici sunt, silentium illis cõmendat: Vt enim non licet Theologis confessoribus, sub excommunicationis & supplicij pœna, confitentium peccata, aut verbo, aut signo, aut alio quouis modo, reuelare: Sic etiã

nec Medicis, qui corporeorum morborũ confessores sunt, non licet, hominũ vel mulierum infirmitates indicare, aut publicare, ne scil. ægrotãtes in confusionem & verecundiam cum scandalo incidãt, & Medicorum imprudentiâ & loquacitate diffamentur. Hæc autem Lex, non audienda de morbis vulgaribus, quorum scientia. & reuelatio damnosa non est, sed de secretioribus, & occultis tantùm.
Prout etiam in communi hominũ vita aliquid vident, aut audiunt Medici, quod in vulgus minimè efferri oporteat, loquaces esse nõ debent & veloces, sed vel tardi vel muti, quia Prudentiæ comes est Taciturnitas: prudentes siquidem illi sunt, qui sermones suos moderantur, inquit sapiens. Olim ori digitum, vel annulum imponebant veteres, in silentij signũ. Et in omnibus templis, vbi colebatur Isis, & Serapis, simulachrum erat digito labris impresso, vt silentium denotaretur. O vtinam Medici nostri, vel annulum, vel digitum ori appositum gestarent vt ita continuò de silendis laborantium infirmitatibus admonerentur. Piscibus ergo taciturniores sint Medici, ac sibi caueant à Claudiani versibus, qui fingit loquacissimos viros, & qui Arcana produnt, in pisces mutari apud inferos,

Qui iusto plus esse loquax, arcanaque sueuit
Prodere, piscolas feriur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

Tertia Iurisiurandi pars, quæ Execratoria est.

ΟΡΚΟΝ μὲν οὖν τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι καὶ μὴ ξυγχέοντι, εἴη ἐπαύρασθαι, καὶ βίου καὶ τέχνης, δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον, παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι, τἀναντία τουτέων.

HOC igitur Iusiurandum si religiosè obseruauero, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum summa apud omnes existimatione perpetuò vitam fœlicem degere, & Artis vberrimum fructum percipere: Quòd si illud violauero, & peierauero, contraria mihi contingant.

TERTIÆ ET VLTIMÆ PARTIS IVRISIVRANDI ILLVSTRATIO.

TERTIA hæc & postrema Iurisiurandi Hippocratici pars execratoria est: per execrationem enim Iusiurandum adhibetur, cum iurando rem aliquã, Deo vltori & vindici subijcimus, si verum non sit quod iuramus sic Apostolus, DEVM INVOCO IN ANIMAM MEAM,

Sic in sacris literis, HÆC MIHI FACIAT DEVS & HÆC ADDAT, id est, mihi hæc aut illa mala contingant si ita non est, aut si illud non faciam; Sic MORIAR, AVT DISPEREAM, si illud non sit: sic serui, NVNQVAM FIAM LIBERTATIS COMPOS, SI ILLVD NON SIT: Sic milites, cum diris execrationibus in nomina Imperatorum iurantes sese deuouebant. Iam Hippocrates noster, vt religionis, veritatis & constantiæ signa det, iurat cũ execratione. Triaq; desiderat, & sibi & alijs Iusjurandum propositum religiosè obseruantibus, Primò summã apud vulgus existimationem, Secundo omnia prospera & fœlicia: Tertiò Artis vberrimum fructum, diuitias scilicet: Contraria autem contingere exoptat violantibus Iusjurandum, & contraria facientibus.

IN HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM D. FRANCISCI RANCHINI COMMENTARII

FINIS.

LAVS DEO OPTIMO MAXIMO.

IN IDEM
HIPPOCRATIS
IVSIVRANDVM,
D. ISAACI CASAVBONI
notæ; ante annos viginti quinq; ,
in hac celeberrima Vniuersi-
tate, publicè prælectæ:
Quas
CVM
IN AVTHORIS
MEMORIAM,
ET STVDIOSORVM
gratiam publicas faciat, Asclepiadeæ proli acceptæ
vt sint obnixè
rogat
HENRICVS GRASSVS.

SAPIENTES introduxerunt Iusjurandũ vt tanquam clauus affixum sit rebus humanis, quæ alioqui fluxæ sunt, vt ambulatoriæ,

idq; fecerunt Pythagorei, quò res translatæ ad numẽ firmiores reddãtur. Tria sunt Iurisiurãdi peccata ex doctrina Pythagoreorũ, vt ait Hierocles Primum, cum iuratur in rebus leuibus: Secundum cum iuramus vt orationem ornemus, εἰς ἀναγλάωσιν τοῦ λόγου. Tertium, cum adhibetur Iusiurandum ad narrationis fidem.

ὄμνυμι.

HOC opus diuisum est in tres partes, prima continet præfationem vsque ad verbum ἡγήσεσθαι Secunda præcepta, vsque ad verba ὅρκον μὲν οὖν. Tertia finẽ & execrationem. Priusquam ad opertanea olim aditus pateret vlli, per gradus illuc eũdum erat nec sine purgationibus.

Ἀπόλλωνα ἰητρὸν.

ROMANI Iouem lapidem iurabant, Lapidem scilicet in manibus tenebant iuraturi, & post conceptum Iusiurandum Lapidem hunc proijciebant. Apud Græcos iuraturi ferrum candens tenebant in manibus, hac ratione quia vt ignis extinguitur in aqua ita illi extinguerentur si Iusjurandum non seruassẽt.

Varij olim fuerunt Apollines diuersis cognominibus distincti, Olim quot erant beneficia Deorum in homines, tot esse Deos crediderunt veteres, ita vt si quæ mulieres in partu,

aut

aut alia quauis ſimili repentina morte obirent à Diana illud immiſſum crediderunt. Morbi enim olim credebantur à ſingulis Dijs immiſſi, hinc apud Homerum initio lib. 1. Iliad. peſtis fingitur ab Apolline immiſſa & qualiter rerum quarum cognitionem non habebãt auctorem faciebant Deum aliquem.

Ἀσκληπιὸν.

Ἥλιος qui rerum cauſas tenet iiſde Ἀσκληπιὸς. Veteres ſuos benefactores in numerum Deorũ referebãt, ſic ab ijs Conſecratus fuit Æſculapius. Hippocrates deſcendiſſe cenſetur ab Æſculapio, ideo ipſum nominat tanquam ſibi cognatum, fortè quia quorum olim incogniti maiores, illi genus ſuum referebant ad aliquem Deum, Æſculapio veteres Medicinæ inuentionem tribuerunt; vt Apollini & etiam Herculi.

Καὶ θεοὺς πάντας.

Conſuetudo veterum fuit, vt in formulis precibus, & iureiurando, poſt ſingulos Deos enumeratos, per Deos omnes, & Deas iurarent: Initio quidem quiſque ſuum colebat Deum, ſed poſtea non contenti hoc cultu, iurabant per Deos, & Deas omnes.

Ἵστορας.

Ἴστωρ teſtis, iudex, arbiter, qui videt qui intereſt rei.

Ορκον τὸν ἢ καὶ συγγραφὴν.

Συγγραφὴ est scriptum inter duos aut plures, quod continet pacta apud Græcos, qui cũ pactũ inter se inibant, plura exẽpla faciebant, quæ deponebant in templa, vel apud amicos, atqui ex eo dari poterat actio, idque faciebant cum non haberẽt vsum eorum quos vocamus Tabelliones, siue Notarios. Humanæ actiones duo habent principia, posse & velle, alij addunt scire, sed malè, & vt in voluntate, & in re posita gratitudo Sen. ita in Dei cultu hæc duo requiruntur.

Ηγήσεσθαι.

Ηγήσεσθαι est quando lanx est in æquilibrio, quod verò lancẽ deprimit, id θάχθαιν à Græcis dicitur. ἡγήσεσθαι hoc loco est μεταπλισία sumpta à lance. Alium tãti quanti alium æstimare, id est tanti præceptorem meũ æstimabo quanti parentes meos.

Τέχνην.

Τέχνη est instrumentum quoduis faciendi.

Βίος.

Βίος est vita & victus.

Χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν.

Κρέος quicquid ad vsum est necessarium, & χρήμα τὸ κρέος est pecunia ex qua

creatur nomen debitum; χρεῶν ἀποκοπὴ, liberatio pecuniæ debitæ. Veteres olim permutatione vtebantur in omnibus rebus, non enim omnis fert omnia tellus. Negotiatores inter se merces permutabant, non enim olim antiquissimis temporibus vsus erat vēditionis, postea institutum est, vt pecuniâ fierent permutationes, verum iam permutationes non fiunt sed emptiones & vēditiones. χρήζειν, est. opus habere aliqua re ad vsum, quoniā autē id appetimus γνώμῃ, quo caremus, factum est, vt χρήζειν sumatur pro velle.

Ἀδελφοῖς.

Ἀδελφὸς qui in eodem ventre natus, qui in eodem vtero est formatus, frater vterinus, à ductione δελφὸς, id est vterus & à significante ὁμοῦ pro ὁμόδελφος, ὁμοπάτριοι, ἀδελφοὶ apud Plat. fratres ex eodem patre progeniti, ἀδέλφιξις quasi fratriatio, apud solum Hippocratem.

Συγγραφῆς.

Συγγραφὴ quid sit diximus pag. sup. est scriptū illud quod defertur in ius, Mos fuit olim Sophistarum, vt pascíscerentur de mercede, cum discipulis, vt scilicet dimidium acciperent in antecessum, dimidium syngrapha cautum erat. Gellius lib. 5. capit. 10. &

hoc sensu ξυγγραφὴ est scriptum inter præceptorem & discipulum, quo cauetur de danda mercede reliqua præceptori.

Ἀκρόησις.

ΑΚρόασις est modus docendi accuratior, cum ad docendum, accedit vnus, alter ad audiendū, est cognitio ex traditione omniū optima & certissima, itaq; narrat Herod. cauisse Ægyptios ne quis patris institutum deseretet. Ἀκρόασεις sunt recitationes, *Gal. leçons* quas Philosophi, de rebus serijs solliciti erant dicere. Lectiones seriæ, ad quas chariores duntaxat admittebantur, & ita Aristot. libros suos Physicæ naturalis inscripsit. φυσικῆς ἀκροάσεος.

Μαθηταῖσι, συγγεγραμμένοις.

ΣΥγγεγραμμένος Conscriptus. συγγεγραμμένοι dicuntur milites in numeros relati, in laterculum conscripti, cōscripti in numeris: Numeri sunt album in quo milites aut alij referuntur. Sic cum Senatores conscripti & relati essent in certum album, vocabantur συγγεγραμμενοι, Patres conscripti, sic milites, in numeris, & è numeris.

Νόμῳ.

IN νόμῳ Hippocratis ponitur character veri Medici, Menecrates vetus Medicus si quos in pristinam valetudinem & in integrum resti-

tuiſſet eos ſibi ita adductos, & obſtrictos eſſe volebat tanquam ſi ab eo nati aut creati eſſent, atque adeo ſuperbus erat, vt Dei nomen aſſumpſerit, & Menecrates Iupiter dici voluerit. Extãt quædam ipſius Epiſtolæ ad Philippũ in quibus ita eſt. Menecrates Iuppiter Philippo S. Tu quidem omnes Lacedæmonas occidere potes, ego mortuos in vitam reducere poſſum, Cui Philippus reſpondit, Philippus Menecrati ſanam mentem optat, rectè ſanè,

Διαιτήμασι.

Διαιτάω eſt viuo vel victûs rationẽ certam teneo v. ad iudico. Medicus dicitur διαιτᾷν victûs rationem præſcribere: Ægrotus dicitur etiam διαιτᾷν cùm eam obſeruat. Δίαιτα eſt viuendi norma, quæcumq; ad victum pertinens, à voce αἶτος quæ apud ſolum Pyndarũ reperitur & ſignificat cœnaculum; antiqua eſt vox. διαιτητικὴ eſt quidquid Medicus præſcribit ægroto, aut quidquid ex præſcripto Medici facit ægrotus. In altera ſignificatione διαιτᾷ eſt arbitrium; διαιτᾷν eſt inquirere cauſas; διαιτητὴς qui ſumitur ad controuerſiam iudicandã, ſic vocabantur iudices qui per ſingulas tribus lecti numero erant xxxxiiij. vid. Poll. libr. 8. comment. Δίαιτα dicitur etiam locus vbi celebratur Diæta, vt Concio ponitur pro Oratione,

pro loco vbi habetur, & pro ijs qui audiunt: hinc illud gratus fuit concioni.

Κρίσιν.

Κρίσις proprie iudicium, sumitur tamen interdum pro voluntate quæ nũquam fine iudicio.

Δηλήσει.

Δῆλος est insula; quod repẽte medio mari emergat: δήλομαι in Apophteg. Lacedæmoniorum est volo apud Plutarch. δῆλος Delos à verbo δηλόω manifesto.

Ἄδικιν.

Ἀδικία iniustitia, ἄδικος proprie est qui in vendendo fallit in mensura. Generaliter est iniustus.

Φάρμακον θανάσιμον.

Φάρμακον vox media, & tam in bonã quam in malam partẽ sumitur, vt & apud Lat. Venenum, huiusmodi reperiuntur non pauca vt ὄνειδος, quod proprie omnem famam significat, siue ea bona sit siue mala, quasi τὸ ὂν εἶδος species quæ apparet alicuius rei. ὕμνος olim carmen erat in laudẽ aut vituperium alicuius. συμφορὰ bonus aut malus euentus, quæ duo tamen postrema media esse desierunt.

Πεσσὸν φθόριον.

Miratur Strabo apud Iudæos non esse fas tollere liberos recens natos, quod vete-

ribus Ethnicis licuisse certum est. præsertim si qui monstrosi essent, quin etiam ante partum, fœtũ abigere nulla fuit religio apud illos, adeo vt Arist. dicat licere fœtum tollere antequam sit in embrione sensus aut vita: & promiscuũ illud fuit apud veteres, nec quicquam ea de re Cautũ antiquis legibus; dico ante Romanos. Cautum illud postea, vt patet ex Liuio libr. 3. D. ad leges Cornel. de Siccarijs lib. 8. D. eodem & lib. 39. Dec. de pœnis. Tertull. etiam in Apol. Minut. Fœlix & alij dixerunt nihil interesse hominem nascentem, an natum tollas, & properationem etiam homicidij si embrionem de medio tollas. Valde vsitatũ erat temporibus Hippocratis Embriones de medio tollere: Et ait Hipp. fœtus priusquam vitam recipiant, haberi vt non fœtus, & sine periculo licere de medio tollere Embrionem, lib. de nat. pueri. Πεσσὸς in re ludicra est talus: apud Medicos est genus medicamenti, quo Medici quandoque vti consueuêre. φθορὰ opponitur γενέσει.

Ἁγνῶς.

Ἁγνὸς proprie purus à re Venerea, castus generaliter de quouis cõtinente dicitur. In magno prætio fuit olim cœlibatus, vnde dictum cœlibum vitam, cœlitũ esse vitam. Ἁγνὸς

etiam eſt frutex qui Latine Vitex quoq; ſolet appellari, ea facultate prædita planta, vt Venereum appetitum extinguat in homine & muliere: Qua de cauſa in Theſmophorijs Matronæ Athenienſium caſtitatem cuſtodientes his folijs cubitus ſibi ſternebant Dioſcor. Plin. Theſmophoria feſta in Cereris honorem.

ANtiquiſſimi Medici incātationibus vulnera ſanabant & obligabant. Poſterior ætas inuenit remedia in manu poſita, & Medici munera obibant, quę nunc Chirurgi, & vulnera ipſimet curabāt. Poſtea Hippocrates, cauſas quęſiuit & tandem contemplantē fecit Medicinam, & quidquid manu fiebat ſeparauit à Medico, & Ἀρχιτεκτονικὸν ἰατρὸν vocat illum qui ex cauſis ſibi cognitis præceperat neceſſaria, δημιουργὸν omnium rerum peritū & πεπαιδευμένον. Apud Ægyptios pro ſingulis partib9 corporis diuiſa fuit Medicina. In antiquis lapidibus legitur Auguſtum habuiſſe Medicum, oculorum, id eſt ab oculis, vt in maioribus oppidis, ſutorum alij faciebāt crepidas, alij calceos, alij ſoleas, alij ſuperiorē tantum partem calcei, in minoribus non; ita fortaſſis erat de Medicis.

Λιθιῶντας.

ΛΙθιάω eſt calculū habeo, laboro lapide in Veſica ingenerato, & nō in vlla alia parte.

Εἰς οἰκίας.

VETERES non quosuis temerè in ædes admittebant, nec nisi amicis domum alienam ingredi licebat: cuius rei testimonia multa passim inter legendū auctores: Nam qui aut furti inuestigandi siue concipiendi, aut aliûs rei causa alienam domum ingredi vellent, eos nudos cum lance & licio ingredi necesse erat. Nudos quidem, quia si qui habebant olim inimicum, vt illi negotium facescerent, & calumniam ipsi domino crearent rem alienam amissam secum ferebant, & eo immittebant, & hoc modo perijt Palamedes, immissis postea qui furtum inuestigarent: Dico cum lance & licio, quia plerumq; qui domum alienam intrabant furti inuestigandi causa, eo animo intrabant, vt ancillas vel etiam matronas corrumperent, Ideoq; lancem ob oculos habebant ne videndi matronas esset facultas, quæ vbi secesserant eis licebat lancem amouere; & lance deposita furtum concipiebant, Illud enim fiebat duntaxat ob matrumfamiliâs præsentiam, & vt improborum hominum lasciuiæ aditus percluderetur. Licio autem transuerso pudenda tegebātur eorum, qui istiusmodi furtum inuestigabant.

APVD Romanos Veteres, si Dominus non quæreretur de corrupta ancilla, & nisi ipsius iniuriam vindicaret, non habebatur iniuria: apud Atheniẽses non item, Athen. lib. 6. Non enim eadem erat iniuria in seruum quę liberum hominem illata, ipsi enim serui non poterant instituere actionem, sed Domini illorum nomine. Apud Rom. siquidem serui instar pecudum habebantur, vnde Arist. initio Poli. seruos numerat inter instrumenta, vt Boues, & similia, adeo misera fuit conditio seruorũ olim.

Θεράπεις.

MEDICI erant serui olim, obibant enim munera Chirurgi, & Pharmacopœi. *θεράπων* est *ὁ θεὸς ῥάπων. σοὶ εἰμι θεράπων.* Gall. *Ie suis vostre seruiteur.* *θεραψ* voce Syriaca est Medicus, quia Medicina olim apud Græcos à seruis administrabatur, qui simul erant Medici Chirur. Phar. propterea *θεραψ* cœpit appellari seruus.

Apud Veteres procerum quisq; habuit suos Medicos, quos amicorum nomine honestabant Veteres, vt in Historia legimus, Medicos adhibitos fuisse ad consiliũ, vt in Augusto.

Σιγήσομαι.

GRÆCI dixerunt silentium non esse paruam virtutis partẽ: læditur enim socie-

tas humana cum arcanũ non custoditur. Xenocrates partem diei tribuebat silentio, partẽ studijs. Loquitur hic Hipp. de quibusdã morbis quos neminem præter Medicum scire expedit.

Sunt quidam morbi, qui habentur turpes, vt lues Venerea.

Ἄῤῥητα.

Ἄῤῥητον propriè est quod non dicitur, sed aliud voces sonant origine, aliud vsu & consensu hominum, vnde factum vt ἄῤῥητον sit quod non debet dici propter ritum religionis, vt apud Athenienses ἄῤῥητα dicebantur Ceremoniæ Eleusiniæ, Bacchi, & Eleusiniacorum sacrorum sunt etiam ἄῤῥητα arcana consiliorum publicorum, quæ non debẽt communicari: sic apud Hebræos nomen IEHOVA dicebatur ἄῤῥητον, quia non pronunciabatur, sed eius loco κύριος dicebatur. Aristoph. scoliastes ait ἀπόῤῥητα Athenis dici solita ea, quę non poterant transferri ad hostes, vt arma, annona: sic apud Rom. grauissima pœna plectebantur qui annonam transferebant, & hæc omnia dicuntur ἀπόῤῥητα siue ἄῤῥητα.

Ὅρκον μὲν.

Conclusio est Iurisjurandi, quod sanctione finitur, quæ est sanctissima totius

Legis pars, quâ ſublatâ tollatur etiam lex neceſſum eſt.

ἐπιτελέα ποιέοντι.

Επιτελέα ποεῖν pro ἐπιτελεῖν phraſis eſt Græca.

Συγχέοντι.

Συγχέειν dicitur de metallo fuſo,& ijs quæ fundũtur in fornace metallica,& de Cera, quia vt ſtatua ex iſtiuſmodi materia facta, igni admota funditur, & totum opus eſt irritum,ita & hîc.Eſt etiam cõfundere,Confunde fœdus Virg. lib. v. idem item quod frangere. ξυγχέειν eſt rumpere pactum, Iusjurandum, fœdus.

Επαύρεσθαι.

EST percipere fructum alicuius rei ſiue in Bonum ſiue in malum. Heſiodus.

Ανθρώποισιν.

Ανθρωπ☉ Græcis eſt quod Latini dicunt mortalẽ. ἄνθρωπ☉ vox monet hominẽ, vt ſurſum aſpiciat. Pindarus non aliam fœlicitatem ſolet optare, dent mihi Dei, vt ſim conſpicuus ſciẽtia, & peritia apud omnes Græcos, quod ſupra eſt non quæro, non poſco. Quæſierat quidam ab Apolline, quomodo poſſet diteſcere, Reſp. Apollo eum ob hoc ipſum de-

bere perire, quòd contra fas numen rogasset. Herodotus.

Ἐπιορκοῦντι.

Ἐπιορκεῖν proprie est facere supra fœdus, contrà fœdus, & contra Iusjurandum, Hierocles enim ait id omne quod excedit Iusjurandum, esse periurium, hujus contrarium est, εὐορκεῖν, seruare Iusjurandum, vnde εὔορκος qui seruat Iusjurandum.

IN HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM, ISAACI CASAVBONI NOTARVM

FINIS.

INDEX

RERVM ET QVÆSTIONVM IN COMMENT. D. RANCHINI AD HIPP. Iusjurandum examinatarum.

FINIS.

Errata sic corriguntor.

Pag. 10. versu 25. Ideoque. *Lege*, Eiq̃ue. pag. 31. vers. 9. duo. L. dum. pag. 38. vers. 25. cum ad salutem hominis pertineat, L. ad salutem siquidem hominis pertinet. pag. 52. vers. 24. vel ex partu. L. secundus, dum ex partu. pag. 59. vers. 16. periculum, L. impedimentum. pag. 64. vers. 8. Confugiant, L. confugiat. Si aliquot aliis iniustis mendis alicubi cõspersus hic Commentarius prodeat, earum partem otio denegato, partẽ verò & quidem maximam, vitio exemplaris (loquor hîc de Notis Casauboni) minùs accuratè scripti, & mutili, lectuque difficilis, adscribas Beneuolus Lector.

STVDIOSIS PHILOSOPHERASTIS CVRIOSIS

HENRICVS GRASSVS.

NE PAGELLA VACARET *inanis , paucula hæc , placuit apponere , quòd memoriâ , ſitu , relatuq́ dignißima ſint ; nec ab inſtituto videantur aliena. De Fonte ſcilicet* ASMANICO *circa Tiana valde mirabili ; Nam, vt aiunt, eius aquæ niue Scythicâ frigidiores , ex ſubterraneis montibus in fontem veniunt , ibidemq́ extemplò feruent. Hæque, ex adſtantibus & vicinis incolis, ÿs, qui pro re aliquâ ſanctè , recteq́ iurauerunt , ſuaues potui , dulceſque ſunt : at peierantibus aduerſæ, horum oculos, pedes & manus lædentes, necnon Hydropiſin ac depilationis turpitudinem actùtùm facientes. Nec eiuſmodi labe infectis abire poſſibile eſt , donec ÿs, quorum in præiudicium deierarunt , periurium ſuum confiteantur. Miraculum huiuſce fontis æquat* Ὅρκος *ille Bithyniæ fluuius , peierantibus itidem , ac teſtibus fidei ſtrictim labefactatæ) penitùs exitialis : Hos enim ille , tanquam iuſtus perjurÿ vindex , vorticibus ſuis inuolutos, rapere creditur & abſorbere. His fruere ,* LECTOR, *Tractatuſq́* Pathologicos , & de Criſibus (*quorum equidem editionem diſtulit* Apollinaris Coronæ , *breui typis committendæ, neceßitas) vnà cum reliquis* D. Ranchini , præceptoris mei colendiſſimi , *prælectionibus , Deo bene fortunante , propediem à nobis expecta. Viue & Vale.*